



TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická ■

PREVENCE KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE Z POHLEDU KURÁTORA PRO MLÁDEŽ

Bakalářská práce

Studijní program: B7508 – Sociální práce
Studijní obor: 7502R024 – Sociální práce a penitenciární péče
Autor práce: **Simona Plamínková**
Vedoucí práce: Ing. František Vlach



TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Simona Plamínková**
Osobní číslo: **P12000517**
Studijní program: **B7508 Sociální práce**
Studijní obor: **Sociální práce a penitenciární péče**
Název tématu: **Prevence kriminality dětí a mládeže z pohledu kurátora pro mládež**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl: Vytvoření uceleného výchovného a vzdělávacího projektu pro děti a mládež, jež jsou v péči kurátora pro mládež. Projekt bude zaměřen na snížení kriminálního jednání dětí a mládeže.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava projektu, vypracování projektu, formulace závěrů.

Metody: Dotazník.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FISCHER, S., ŠKODA, J., 2009. Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování sociálně patologických jevů. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2781-3.

JEDLIČKA, R., 2004. Děti a mládež v obtížných životních situacích. 1. vyd. Praha: Themis. ISBN 80-7312-038-0.

MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A., 2011. Mládež a delikvence. 3. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-825-8.

MATOUŠKOVÁ, I., 2013. Aplikovaná forenzní psychologie. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4580-0.

MARTÍNEK, Z., 2009. Agresivita a kriminalita školní mládeže. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2310-5.

ROZUM, J. aj., 2011. Probační programy pro mladistvé. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 987-80-7338-114-1.

TOMÁŠEK, J., 2010. Úvod do kriminologie. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2982-4.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. František Vlach

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **23. dubna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **24. dubna 2015**



doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.



PaedDr. ICLic. Michal Podzimek, Th.D., Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 23. dubna 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 28. 4. 2015

Podpis: 

Poděkování

Především bych chtěla poděkovat vedoucímu bakalářské práce, panu Ing. Františku Vlachovi, za cenné připomínky, rady a odborné vedení, čímž přispěl k realizaci mé práce.

Dále děkuji všem, kteří mě podporovali ve studiu, zejména mi dodávali sílu při tvorbě bakalářské práce a k řádnému ukončení studia.

Název bakalářské práce: Prevence kriminality dětí a mládeže z pohledu kurátora pro mládež

Jméno a příjmení autora: Simona Plamínková, DiS.

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2014/2015

Vedoucí bakalářské práce: Ing. František Vlach

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá vybranými oblastmi prevence kriminality dětí a mládeže. Cílem je vytvoření výchovného a vzdělávacího projektu pro děti a mládež, jež jsou v péči kurátora pro mládež. Důraz je v práci kladen na prevenci kriminálního jednání dětí a mládeže. Bakalářskou práci tvoří část teoretická a část praktická.

Teoretická část představila problematiku a teorii související s pojmy delikvence, kriminalita mládeže, prevence kriminality, volný čas dětí a mládeže, programy prevence kriminality a jednotlivé instituce a oblasti spolupracující s danou cílovou skupinou.

Praktická část bakalářské práce zjišťovala pomocí krátkého dotazníku rozděleného mezi klienty, jež jsou v péči kurátora pro mládež, zájem o vytvoření sportovního sebezkušenostního soustředění pro tyto klienty. Na základě výsledků průzkumu byl vytvořen výchovně vzdělávací projekt, který byl následně ověřen vlastní realizací.

V závěru práce jsou uvedena konkrétní navrhovaná opatření ve smyslu zvýšení počtu sportovně zaměřených pobytů na minimálně dva během ročního cyklu. Tím by došlo k větší spolupráci s dětmi a mládeží. Zapojením neziskových organizací, pracujících s danou cílovou skupinou, by došlo ke zkvalitnění prevence kriminálního jednání dětí a mládeže.

Klíčová slova:

Delikvence, kriminalita, prevence kriminality, volný čas dětí a mládeže, preventivní programy, kurátor pro děti a mládež.

Title of the bachelor thesis: Crime prevention for children and youth from the perspective of a curator for youth

Author: Simona Plamínková, DiS.

Academic year of the bachelor thesis submission: 2014/2015

Supervisor: Ing. František Vlach

Summary:

The bachelor thesis deals with selected areas of crime prevention for children and youth. The aim of thesis is the creation of an educational project for children and youth who are in a care of curator for youth. The emphasis in thesis is placed on prevention of criminal behavior of children and youth. The bachelor thesis was divided into theoretical part and practical part.

Theoretical part presented issues and theory which is related with delinquency, youth crime, crime prevention, leisure time of children and youth, crime prevention programs and institutions and areas who cooperate with the target group.

Practical part of bachelor thesis was founded through a brief questionnaire which was distributed between clients of curator for youth. Investigated the interested in creating a self-experience sports camp for this clients. Based on results of the survey was created educational project which was subsequently verified by the actual implementation.

In conclusion are given specific proposed actions in terms of increasing the number of sports-oriented stays of at least two during the year. This would lead to greater cooperation with children and youth. Involvement of non-profit organizations working with the target group there would be to improve the prevention of criminal behavior of children and youth.

Key words:

Delinquency, criminality, crime prevention, leisure time of children and youth, prevention programs, curator for children and youth.

Obsah

Seznam tabulek	9
Seznam Grafů	9
Úvod	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 Delikvence mladistvých	12
1.1 Problémové chování.....	13
1.2 Kriminalita	13
1.3 Delikvence.....	13
1.4 Speciálně výchovné aktivity	15
1.5 Riziková mládež.....	15
2 Prevence kriminality dětí a mládeže	16
2.1 Systém včasné intervence	18
2.2 Multidisciplinární týmy pro mládež.....	19
3 Vybrané oblasti práce s rizikovou mládeží	21
3.1 Kurátor pro mládež	22
3.2 Probační a mediační služba.....	24
3.2.1 Dohled probačního úředníka	24
3.3 Střediska výchovné péče pro děti a mládež	25
3.4 Ústavní zařízení pro děti a mládež	26
3.4.1 Diagnostické ústavy	26
3.4.2 Výchovné ústavy	27
3.5 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež.....	28
4 Programy prevence kriminality dětí a mládeže	30
4.1 Probační programy	30
4.1.1 Probační program Právo pro každý den	31
4.1.2 Program resocializace mladých obviněných nebo odsouzených	31
4.1.3 PUNKT rodina	31
4.1.4 Děti na rozcestí.....	32
5 Případová konference jako nástroj prevence kriminality	33
5.1 Úvod případové konference	34
5.2 Představení případu.....	34
5.3 Závěr případové konference.....	35

PRAKTICKÁ ČÁST	36
6 Cíl bakalářské práce	36
6.1 Stanovení předpokladů průzkumu.....	36
6.2 Použité průzkumné metody.....	36
6.3 Popis výzkumného vzorku	37
7 Vyhodnocení položek dotazníku	38
8 Sebezkušnostní sportovní soustředění	47
8.1 Cíl projektu.....	47
8.2 Cílová skupina.....	48
8.3 Realizátor projektu a realizační tým	48
8.4 Metody a techniky práce se skupinou	49
8.5 Vstup do programu.....	50
8.6 Financování projektu.....	51
8.7 Časový harmonogram	51
8.7.1 První den.....	52
8.7.2 Druhý den	52
8.7.3 Třetí den	52
8.7.4 Čtvrtý den	53
8.8 Kontrola, vyhodnocení, očekávaný dopad	53
9 Zhodnocení sebezkušnostního sportovního soustředění.....	54
Závěr	59
Návrh opatření.....	61
Seznam použitých zdrojů	62
Seznam příloh.....	65

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Pohlaví

Tabulka č. 2: Protiprávní jednání

Tabulka č. 3: Vymezení protiprávního jednání a chování

Tabulka č. 4: Spolupracující instituce

Tabulka č. 5: Délka spolupráce s kurátorem

Tabulka č. 6: Trávení volného času

Tabulka č. 7: Absolvování pobytu či kroužku

Tabulka č. 8: Podíl zájmu o dobrovolný pobyt

Tabulka č. 9: Přehled zúčastněných dle pohlaví

Tabulka č. 10: Přehled zúčastněných dle věku

Tabulka č. 11: Míra úspěšnosti absolvování pobytu

Seznam Grafů

Graf č. 1: Pohlaví

Graf č. 2: Protiprávní jednání

Graf č. 3: Vymezení protiprávního jednání a chování

Graf č. 4: Spolupracující instituce

Graf č. 5: Délka spolupráce s kurátorem

Graf č. 6: Trávení volného času

Graf č. 7: Absolvování pobytu či kroužku

Graf č. 8: Podíl zájmu o dobrovolný pobyt

Graf č. 9: Přehled zúčastněných dle pohlaví

Graf č. 10: Přehled zúčastněných dle věku

Graf č. 11: Míra úspěšnosti absolvování pobytu

Úvod

Tématem předložené bakalářské práce je Prevence kriminality dětí a mládeže z pohledu kurátora pro mládež. Téma bylo zvoleno s ohledem na profesní zaměření autorky práce, která pracuje jako kurátor pro děti a mládež na Odboru sociální péče Magistrátu města Liberec od roku 2007.

Cílem bakalářské práce je vytvoření uceleného výchovného a vzdělávacího projektu pro děti a mládež, jež jsou v péči kurátora pro mládež. Projekt je zaměřen na snížení kriminálního jednání dětí a mládeže. Důraz je v této práci kladen především na prevenci kriminálního jednání dětí a mládeže.

Předmětem zkoumání předložené bakalářské práce je zjistit, jakého protiprávního či závadového chování a jednání se děti, jež jsou v péči kurátora pro mládež, dopouští, jak tráví svůj volný čas a zda mají zájem zúčastnit se sebezkušenostního sportovního soustředění.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je tvořena pěti hlavními kapitolami, které jsou dále rozděleny do podkapitol. Nejprve byly popsány základní pojmy spojené s tématem, jako je delikvence a kriminalita mladistvých a vymezení pojmu problémové chování či riziková mládež. Důraz je kladen i na vnější a vnitřní rozdělení faktorů ovlivňujících delikventní chování. Další kapitola je věnována rozdělení prevence kriminality na primární, sekundární a terciární. Krátce je zde zmíněno i o Republikovém výboru pro prevenci kriminality, o Systému včasné intervence a zřizování Multidisciplinárních týmů pro mládež.

V další kapitole jsou popisovány jednotlivé oblasti a instituce, které zaměřují svoji činnost na snižování rizik kriminálního jednání dětí a mládeže jako jsou kurátoři pro děti a mládež, Probační a mediační služba České republiky, střediska výchovné péče, ústavní zařízení, ale i nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. V samostatné kapitole jsou popsány některé programy prevence kriminality, které jsou realizovány prostřednictvím probační a mediační služby České republiky a dalších organizací pracujících s cílovou skupinou dětí a mládeže.

Poslední kapitola teoretické části bakalářské práce je věnována případovým konferencím, které pořádají kurátoři pro děti a mládež. Případovou konferenci lze použít jako další možný nástroj pro prevenci kriminality dětí a mládeže.

V praktické části bakalářské práce je představen průzkum založený na užití metody dotazování a techniky dotazníku. Výsledky šetření byly zpracovány do tabulek a grafů s komentářem. Na základě toho byl vytvořen výchovně vzdělávací projekt nazvaný Sebezkušenostní sportovní soustředění.

Smyslem a účelem předložené bakalářské práce je snaha představit projekt ve formě sebezkušenostního soustředění pro děti, který je jedním z nástrojů prevence kriminality dětí a mládeže.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Delikvence mladistvých

Protiprávní jednání dětí a mládeže je vážným problémem na celém světě, Českou republiku nevyjímaje (Matoušková 2013, s. 15).

Kapitola delikvence mladistvých je zaměřena na užší pojetí jednotlivých pojmů v ní uvedených. Jelikož jednotlivá témata jsou sama o sobě obsáhlá, v této práci budou popsána pouze okrajově. Kapitola je zaměřena na pojem delikvence, kriminalita, problémové chování, riziková mládež. Určitá část je věnována i faktorům ovlivňujícím delikventní chování, které se rozděluje na vnější a vnitřní, avšak důraz na důležitost je pro obé shodný.

Dle Matouškové (2013, s. 15) je to dáno tím, že děti vyspívají po fyzické stránce mnohem rychleji, než jak tomu bylo v minulosti, na druhou stranu se jejich psychická stránka osobnosti vyvíjí mnohem pomaleji.

Vágnerová (2005, s. 400) doplňuje, že v období adolescence někdy dochází k tzv. antiidentifikaci s platným společenským řádem. Někteří jedinci nepřijmou běžné hodnoty a normy. Tímto postojem mohou dávat najevo svůj protest proti společnosti. Antiidentifikace může být výrazem potřeby přijetí vyjadřovaná jistou negací. Dospívající se v tomto období tímto způsobem snaží na sebe upoutat pozornost. Důležitá je míra agresivity jedince.

Zdánlivě nepochopitelný je např. vandalismus, jehož cílem je ničení a vlastní zisk se jeví problematický (Vágnerová 2005, s. 400).

V období dospívání je důležitý postoj rodiny k chování dospívajícího. Role rodičů je v tomto období obtížná, může klást nároky na jejich trpělivost, ochotu, velkorysost. Dospívající se domáhá větší svobody, samostatnosti. Je nutné přizpůsobit se výkyvům jejich nálad, občasnému bizarnímu chování. Dospívající si zahrávají se svou autonomií. Na druhou stranu je ale nutné, aby rodiče svým dětem stanovili hranice a pravidla chování (Boková 2011, s. 86–87).

Společensky závadné chování ve věku, kdy si člověk buduje vlastní hodnotový systém, hledá své místo a uplatnění mezi ostatními, může být znakem poruchy jeho dosavadního vývoje, nevyhovujících vnějších podmínek, v horším případě vážnějšího

narušení osobnosti (Matoušková 2013, s. 15). Může se jednat i o přirozenou nezralost či nezkušenost a bezradnost vůči svému okolí.

1.1 Problémové chování

Je chápáno jako chování, které lze ze sociálního pohledu definovat jako problém, zdroj obav či odchylku od norem společnosti. Vzniká vlivem několika faktorů, ať už biologických, vlivem sociálního prostředí, vlastního vnímání a hodnocení sociálního prostředí, osobnostního nastavení a samotným chováním (Dolejš 2010, s. 16).

1.2 Kriminalita

Lze ji definovat jako chování, které je pro společnost trestné. Je to souhrn trestných činů, které se ve společnosti vyskytují. Na takové činy a chování je jako sankce uplatňován trestní zákon (Fischer, Škoda 2009, str. 156).

Dle Čírtkové (1998, s. 76) existuje mnoho koncepcí kriminálního jednání. Má ale některé společné znaky. Jedním z nich je sklon k bezprostřednímu, bezodkladnému uspokojování potřeb. Druhým znakem je egocentričnost. Posledním znakem jsou pozměněné motivační pochody mající různou podobu, jako například impulsivitu, bagatelizaci újmy způsobené protiprávními jednáními a podobně.

Tomášek (2010, s. 11) pak uvádí, že trestní zákon vymezuje, které jednání je považováno za jednání kriminální. Jedná se o souhrn forem chování, které vymezuje trestní zákon jako trestné činy.

1.3 Delikvence

Jedná se o chování, které se týká nejen kriminality. Jedná se o činy jinak trestné u osob mladších 15 let, kdy nelze trest uložit z důvodu nízkého věku. Jedná se také o páchání přestupků, ale i nežádoucí a nepřijatelné chování dětí a mládeže. Fischer a Škoda (2009, s. 157) uvádějí, že se jedná o multifaktoriální příčiny, které mají vliv na vznik a rozvoj kriminálního chování a jednání.

Faktory, které se podílejí na vzniku delikvence, můžeme rozdělit do dvou skupin:

Vnější faktory v oblasti společenské, sociální, ty, které mají rozhodující vliv na chování pachatele:

- neúplná rodina, pokud jde o rodinu úplnou, vyskytují se v ní další negativní faktory, jako například alkoholismus či prostituce;
- chybná výchova v rodině, která je příliš přísná nebo naopak rozmazlující;
- nízká inteligenční úroveň rodičů delikventa;
- delikvent přebírá antisociální formy chování od rodičů, sourozenců. Zde jsou voleny běžné pedagogické postupy (Matoušková 2013, s. 17).

Vnitřní faktory, které jsou spojeny přímo s osobou pachatele:

- faktory z oblasti biologické, psychologické, medicínské a fyziologické;
- v poměru až 10:1 se objevuje větší delikventní chování u chlapců než u děvčat. Chlapci jsou přirozeně agresivnější, soutěživější, ochotnější riskovat, mají vyšší touhu po dobrodružství;
- častěji jde o osoby s nižší inteligencí, které mají menší zábrany;
- význam pro vznik kriminálního chování a jeho další rozvoj má také věk jedince (Fischer, Škoda 2009, s. 157).

Zde jsou voleny speciálně výchovné metody jako je skupinová terapie, psychiatrické zásahy, léčebně-výchovný režim (Matoušková 2013, s. 17–18).

Naopak Jedlička (2004, s. 324–325) uvádí, že příčiny kriminálního chování nelze redukovat jen na psychický vývoj a osobnost pachatele, ale existuje i řada dalších faktorů, které mají vliv na spáchání trestného činu. K pochopení chování pachatele je nutné věnovat pozornost všem činitelům, které mohou kriminální jednání ovlivnit, jako jsou motivy, potřeby a snahy k porušení zákona.

V některých případech bývá motiv a často i cíl delikventního chování dosti nečitelný (Jedlička a kol. 2004, s. 324–325).

1.4 Speciálně výchovné aktivity

Jedná se o širokou škálu tréninkových a terapeutických aktivit, které zahrnují režimový přístup, sociální výcvik, individuální poradenství, intervenci v krizových situacích, trénink zvládnání vlastní agresivity a individuální či skupinovou terapii. Cílem je korekce a změna sociálně deviantního chování a jednání. Aktivity bývají zaměřeny na rozvoj mravních a morálních dovedností, které vedou k nedelikventnímu způsobu života (Fischer, Škoda 2009, s. 191).

1.5 Riziková mládež

Rizikovou mládež lze také označit jako problémovou či ohroženou mládež. Dle Matouška (2013, s. 347) *lze označit ty skupiny mládeže, u kterých jsou v období dospívání souběhem biologických, psychických, sociálních a kulturních předpokladů a vlivů vytvořeny podmínky pro chování, jež tyto osoby z dlouhodobější perspektivy ohrožuje ve zdravém psychickém i sociálním vývoji a zároveň je sociálním prostředím toto chování spatřováno jako ohrožující.*

Toto období souvisí s hledáním identity. Dále je to podmíněno sociální rolí a sociálními vlivy prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá, rodinou, partnerskými a společenskými situacemi (Matoušek a kol. 2013, s. 347).

Klienti mladší osmnácti let jsou většinou ekonomicky, materiálně a emocionálně závislí na svých rodičích, tím je sociální práce s touto cílovou skupinou specifická (Bucháčková 2014, s. 16).

2 Prevence kriminality dětí a mládeže

Tato kapitola je zaměřena na některé programy, které se dají využít jako nástroje pro prevenci kriminality dětí a mládeže. Patří mezi ně zejména systém včasné intervence, který není zdaleka využíván po celé republice, dalším nástrojem je vytváření týmů pro mládež na místní úrovni. Neméně důležitá je spolupráce na resortní úrovni jako činnost a podpora jednotlivých ministerstev a na meziresortní úrovni spočívající ve vytváření politiky vlády.

Základem úspěchu prevence kriminality mládeže je její včasné a dlouhodobé působení. Vychází z předpokladu, že prevence kriminality mládeže je proces, který je nutné nezanedbat, neodkládat a začít s ním od nejujtějšího věku dítěte (Zoubková 2002, s. 119).

Prevence kriminality je soubor nerepresivních opatření, která směřují k předcházení vzniku kriminality. Jedná se o opatření, které si kladou za cíl omezit nebo zmírnit rozsah a závažnost kriminality a jejích následků působením na potenciální pachatele trestných činů. Jsou to opatření sociální prevence, zahrnující informovanost veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností (Ministerstvo vnitra ČR 2014).

Prevenčí primární a sekundární je myšleno předcházení delikventnímu jednání dětí, které se jej ještě nedopustily. Za nejvýznamnější prostředek ochrany proti delikventnímu jednání je výchova dětí v rodinách a výchova dětí ve školách. *Preventivně mohou působit i nevládní organizace (Matoušek, Matoušková 2011, s. 262).*

Pokorný (2003, s. 14) doplňuje, že primární prevencí je koncepční, komplexní, cílený, plánovitý, flexibilní a efektivní soubor opatření, zaměřený na posílení a rozvoj postojů, chování a jednání jednotlivců nebo skupin, které jsou společensky žádoucí.

Dobrá prevence by měla předcházet všem typům sociálního selhávání jako je kriminalita, užívání drog, záškoláctví, předčasné těhotenství či nákaza virem HIV (Matoušek, Matoušková 2011, s. 263).

Na závadové chování dětí by v první řadě měli upozorňovat především rodiče, poté školy a školská zařízení a další instituce. Jedná se především o záškoláctví, drobné krádeže, experimentování s návykovými látkami. Pokud se rodiče domnívají, že chování dětí je natolik problémové, že jej nelze vyřešit vlastními silami, upozorní orgán

sociálně-právní ochrany dětí, tedy kurátora pro děti a mládež. Včasná informovanost o chování dítěte je podstatou primární prevence (Zoubková 2002, s. 118–119).

Cílem primární prevence není jen absence sociálně patologických jevů, ale přítomnost chování, které se slučuje s jednáním celé společnosti (Matoušek, Matoušková 2011, s. 263).

Terciární prevence je zaměřena na práci s dětmi a mladistvými, kteří se již protiprávního jednání dopustili. Zahnuje probační programy, spolupráci se středisky výchovné péče, ústavními zařízeními, kurátory pro děti a mládež. Je zaměřena také na resocializace těch, kteří se opakovaně dopouští protiprávního jednání.

V České republice je zřízen Republikový výbor pro prevenci kriminality. Jedná se o mezíresortní, iniciační, koordinační a metodický orgán, který je vytvořen Ministerstvem vnitra od roku 1993.

Předmětem činnosti Republikového výboru je vytváření koncepce preventivní politiky vlády České republiky na mezíresortní úrovni a její konkretizace na úrovni místní (Ministerstvo vnitra ČR 2015).

Republikovému výboru předsedá ministr vnitra. Na Ministerstvu vnitra je zřízen odbor prevence kriminality, který poskytuje prostředky obecním zastupitelstvům, státním a nestátním organizacím, které se zabývají prevencí. Prevencí kriminality se zabývají i jednotlivá ministerstva. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy se podle Programu sociální prevence zabývá prevencí kriminality na školách. Ministerstvo práce a sociálních věcí má za úkol zabývat se sekundární prevencí zaměřené na ohrožené děti a mládež a jejich rodiny. V minulosti vznikala na okresních úřadech specializovaná oddělení zabývající se prevencí kriminality dětí a mládeže. Po zrušení okresních úřadů v roce 2003 byla tato činnost přenesena na obce s rozšířenou působností, respektive na oddělení sociálně-právní ochrany dětí, na kurátory pro děti a mládež.

Ministerstvo vnitra, které má koordinovat preventivní programy, podporuje zřízení funkce místního koordinátora preventivních aktivit a organizuje zaškolování odborníků pro tuto funkci (Matoušek, Matoušková 2011, s. 284).

Ministerstvo spravedlnosti je zřizovatelem Institutu kriminologie a sociální prevence, které se zabývá kriminologickými výzkumy. Na místní úrovni vznikají komise pro prevenci kriminality, jejichž členy jsou sociální pracovníci, koordinátoři prevence, ale i zástupci zainteresovaných státních i nestátních organizací. Jejich činnost je zaměřena na práci s rizikovou mládeží (Matoušek, Matoušková 2011, s. 285).

2.1 Systém včasné intervence

Jedná se o model spolupráce subjektů, který realizuje péči o rizikové děti a mládež. *Základními principy jsou rychlost, přiměřenost, komplexnost a efektivnost* (Matoušek a kol. 2013, s. 460).

Systém včasné intervence (dále jen SVI) může zkvalitnit péči o rizikové děti, ale může i ovlivňovat prostředí, ve kterém vyrůstají. Vytváří jednotný informační prostor pro instituce, které se na jeho tvorbě podílejí. Cílem je snížení míry a závažnosti delikvence dětí a trestné činnosti páchané na dětech, vytváření podmínek pro odklon od kriminální kariéry dětí a mládeže na základě práce s dítětem a jeho rodinou. Dalším cílem je rychlé předávání informací. Struktura systému včasné intervence stojí na třech základních pilířích, přičemž jedním z nich je definování postupu spolupráce zainteresovaných subjektů. Druhým pilířem je jednotné informační prostředí, což závisí na propojení jednotlivých spolupracujících institucí, na technickém zabezpečení a na legislativních podmínkách. Třetí pilíř obsahuje konkrétní opatření vedoucí k nápravě, jejichž nástroji jsou resocializační a probační programy.

Do SVI se zapojují tyto subjekty: obecní úřad (odbor sociálních věcí, oddělení sociálně-právní ochrany dětí), okresní soud, okresní a krajské státní zastupitelství, okresní ředitelství Policie ČR, obvodní oddělení Policie ČR, středisko Probační a mediační služby České republiky, obecní policie, školy a školská zařízení, zdravotnická zařízení, Úřad práce České republiky, nestátní neziskové organizace (Matoušek a kol. 2013, s. 461).

Systém včasné intervence zakládá tým pro mládež, jehož členy jsou zástupci jednotlivých zainteresovaných subjektů včetně koordinátora prevence kriminality v obci. Činnost týmu pro mládež koordinuje tajemník tohoto týmu. Tým pro mládež monitoruje situaci a výskyt kriminality dětí v obci a na základě daných zjištění vypracovává plán, který je zaměřený na řešení problémů. Tento plán se průběžně

aktualizuje. Tým pro mládež také monitoruje trendy v oblasti sociálně patologického chování u dětí a navrhuje opatření vedoucí k jeho minimalizaci. Správcem informačního programu SVI je orgán sociálně-právní ochrany dětí. Ostatní subjekty do programu vkládají data, ale již nemají zpětnou vazbu. Záznam, který se vytváří do tohoto programu, se nazývá Sociálně nápravný program. V něm je uveden konkrétní problém, jsou zde vytyčeny cíle a dílčí kroky, metody, které jsou v případě použity a vyhodnocení dosažených cílů (Prevence kriminality 2014).

Dále se v informačním systému SVI zaznamenává průběh opatření a zpráva o osobních, rodinných a sociálních poměrech, případně popis životní situace klienta (Matoušek a kol. 2013, s. 461).

V minulosti byl systém včasné intervence v gesci Ministerstva vnitra České republiky, od roku 2012 spadá pod Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. Jako velkou výhodou Systému včasné intervence autorka práce vnímá propojenost jednotlivých zainteresovaných subjektů. Nevýhodou by ale mohlo být finanční zabezpečení programu. Ne každá obec je schopna a ochotna financovat program SVI. V Liberci tento program není zaveden, oproti tomu v nedalekém městě Jablonci nad Nisou tento program funguje na místní úrovni od roku 2010.

2.2 Multidisciplinární týmy pro mládež

Účelem multidisciplinárních týmů pro mládež je koordinace postupu institucí a organizací zabývajících se řešením kriminality mládeže na oblastní úrovni. Tyto týmy vytvářejí příležitost pro zapojení odborné, ale i laické veřejnosti do řešení problému kriminálního chování dospívajících. V minulosti byly budovány jako součást systému justice nad mládeží. Cílem je hledání možností řešení příčin vzniku kriminálního chování a stanovení postupů, jak řešení dosáhnout. Multidisciplinární týmy pro mládež jsou zakládány kvůli efektivitě práce zainteresovaných institucí s touto cílovou skupinou. V České republice byla tato myšlenka uvedena do práce Probační a mediační služby České republiky v roce 2005. Následně se stala součástí „*Závazné metodiky systému včasné intervence*“, kterou tvoří zástupci jednotlivých institucí. Jsou to: probační a mediační služba, soudy, státní zastupitelství, policie a odbor sociálně-právní ochrany dětí – kurátoři pro děti a mládež. Tým pro mládež může mít i další členy ze

strany školských a zdravotnických zařízení, nestátních organizací zaměřujících se na práci v jednotlivých oblastech a působících v dané obci (Matoušková 2013, s. 474–475).

Rozdíl mezi systémem včasné intervence a týmy pro mládež je ve financování. Zřízení týmů pro mládež zpravidla nevyžaduje žádné finanční náklady, v čemž autorka práce spatřuje velké pozitivum.

3 Vybrané oblasti práce s rizikovou mládeží

Prevenčí kriminality mládeže se zabývá spousta organizací státních i nestátních. Mezi státní patří zejména orgány sociálně-právní ochrany, které ji vykonávají především prostřednictvím kurátorů pro děti a mládež. Na práci s mládeží je zaměřena i Probační a mediační služba České republiky, která vytváří různé programy prevence kriminality. Sociálně-právní ochrana je vykonávána i nestátními organizacemi. Patří mezi ně například organizace Člověk v tísni, Maják Liberec a další různá nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytující služby v oblasti prevence sociálně patologických jevů.

Matoušek (2010, s. 267) uvádí, že oslabují systémy sociální kontroly a rodina je v dnešní době zakládána kvůli emočnímu uspokojení dospělých, je méně stabilní a mnoho dětí v dnešní době je vychováváno pouze jedním rodičem, který v některých případech nestačí na výchovu dítěte. To má vliv na vznik rizikového chování mládeže. Dítě proto může být vybaveno zvýšenou zranitelností již při příchodu na svět. K sociálnímu selhávání přispívá několik faktorů. Je to selhávání základních funkcí v rodině, pokud jeden nebo oba rodiče jsou nezletilí, kdy je dítě vychováváno jedním rodičem, pokud se rozvádějí, pokud jeden z rodičů trpí závažným onemocněním, užívá návykové látky. Dalším faktorem je nezaměstnanost, nízká úroveň vzdělání, pobyt v ústavním zařízení, prostituce.

Kriminální chování má u dětí a mládeže nejčastěji povahu majetkové trestné činnosti a jeho typickým znakem je skupinové plánování i provedení (Matoušek 2010, s. 269).

Na vznik kriminálního či deviantního chování mají vliv i party. Každý člověk je členem nějaké skupiny a je přirozeně vystavován tlaku té skupiny. Skupiny jsou dobrovolné (neformální), do nich vstupuje člověk sám z vlastního podnětu, a nedobrovolné, do nichž člověk vstoupit musí, například škola, širší rodina. Větší riziko vzniká v neformální skupině, kde si jedinec osvojuje návyky skupiny, hrozí zde riziko přijetí patologických norem, vzniku kriminálního chování (Martínek 2009, s. 72).

Mezi instituce zabývající se rizikovou mládeží patří orgány sociálně-právní ochrany dětí, prostřednictvím kurátorů pro děti a mládež, střediska výchovné péče, diagnostické a výchovné ústavy. Ve školách vznikla funkce výchovného poradce a preventisty sociálně patologických jevů. Dalšími zařízeními pak mohou být nízkoprahové kluby, středisko Probační a mediační služby, salesiánská střediska.

3.1 Kurátor pro mládež

Kurátoři pro děti a mládež pracují především na oddělení sociálně-právní ochrany dětí v přenesené působnosti obecních úřadů s rozšířenou působností. Jedná se o specializovaná pracoviště poskytující sociální prevenci. Jsou také základním prvkem lokálního systému sociální prevence (Černíková a kol. 2008, s. 221).

Činnost sociální kurately pro děti a mládež upravuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí prostřednictvím kurátora pro děti a mládež, což je upraveno v § 31 až 32 tohoto zákona, a to zejména v poskytování pomoci při překonávání nepříznivých sociálních podmínek, jejímž cílem je začlenění do společnosti.

Sociální kuratela spočívá v provádění opatření směřujících k odstranění, zmírnění nebo zamezení prohlubování anebo opakování poruch psychického, fyzického a sociálního vývoje dítěte (Zákon č. 359/1999 Sb., § 31).

Kurátor pro děti a mládež poskytuje v mezích zákona preventivní a poradenskou činnost. Vede evidenci a spisovou dokumentaci dětí, na které se zákon vztahuje. Realizuje výkon sociálně-právní ochrany dětí, poskytuje a zprostředkovává poradenství dětem, rodičům i jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte. Převážně pracuje s dětmi, u kterých se objevily výchovné problémy, které se dopouštějí záškoláctví, tedy zanedbávají školní docházku, nepracují, požívají alkohol nebo jiné návykové látky, žijí se prostitutí. Kurátor pro děti a mládež také pracuje s dětmi, které se dopouštějí opakovaně útěků z domova či z výchovného zařízení. Pracuje také s dětmi mladšími patnácti let, které spáchají čin, který by jinak byl trestným činem a s dětmi mladistvými, které se dopouštějí provinění dle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. Jeho práce se také zaměřuje na děti a mladistvé, které se dopouští přestupků dle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, a dalšího protiprávního jednání (Zákon č. 359/1999 Sb., § 31–34).

Kurátor pro mládež může dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, navštěvovat dítě a jeho rodinu v místě, kde žije. Může také zjišťovat v jeho bydlišti, škole či zdravotnickém zařízení sociální podmínky, a zda je o něho ze strany rodičů dostatečně postaráno. Spolupracuje také s jinými organizacemi zabývajícími se sociálně-právní ochranou dětí. Pravidelně vyhodnocuje situaci dítěte a jeho rodiny a na základě tohoto vyhodnocení vypracovává individuální plán ochrany dítěte. Dalším z nástrojů vhodných pro práci kurátora pro mládež je pořádání případových konferencí, při kterých se řeší konkrétní situace ohrožených dětí a jejich rodiny. Kurátor pro děti a mládež se také účastní jednání soudu pro mládež u dětí mladších patnácti let a trestního řízení vedeného proti mladistvým, spolupracuje s věznicemi, účastní se přestupkových jednání. Poskytuje soudu zprávy o poměrech dětí a mladistvých a jejich rodinách. Podává soudu návrh na nařízení předběžného opatření, návrh na nařízení ústavní výchovy či podnět na stanovení dohledu nad výchovou dítěte (Zákon č. 359/1999 Sb., § 31–34).

Kurátor pro děti a mládež navštěvuje každé tři měsíce dítě umístěné v zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, rovněž každé tři měsíce navštěvuje děti ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Každé tři měsíce navštěvuje a poskytuje pomoc i rodičům těchto dětí (Zákon č. 359/1999 Sb., § 6-12).

Dle § 13 (Zákon č. 359/1999 Sb.) pokud to vyžaduje zájem dítěte, může kurátor pro mládež uložit rodině několik výchovných opatření. Může udělit dítěti, rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte napomenutí. Může nad dítětem stanovit dohled, který provádí ve spolupráci se školou či jinou institucí působící v místě bydliště či pracoviště dítěte. Může uložit dítěti, rodičům či jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte omezení ve smyslu zákazu některých činností, návštěv některých míst, akcí nebo zařízení, které nejsou vhodné vzhledem k vývoji dítěte.

Vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dítěte, může obecní úřad obce s rozšířenou působností uložit dítěti, rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte povinnost využít odbornou poradenskou pomoc nebo uložit povinnost účastnit se prvního setkání se zapsaným mediátorem v rozsahu 3 hodin nebo terapie (Zákon č. 359/1999 Sb., § 13).

Činnost kurátora pro děti a mládež je velmi psychicky náročná. Z toho důvodu by měla být všem pracovníkům orgánu sociálně-právní ochrany dětí, mezi které kurátor pro děti a mládež patří, poskytována pravidelná individuální či skupinová supervize. Z vlastní zkušenosti se autorka domnívá, že ne každé pracoviště prozatím supervizi využívá.

3.2 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba je v České republice vytvořena dle zákona č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě.

Ministerstvo spravedlnosti vytváří probační a mediační službě podmínky k řádnému výkonu probace a mediace – zajišťuje její činnost po stránce personální, organizační, hospodářské a finanční (Matoušek, Matoušková 2011, s. 192).

Ministerstvo spravedlnosti dohlíží na činnost probační a mediační služby. Specialisté probační a mediační služby působí na jednotlivých střediscích v České republice. Tito specialisté zajišťují výkon výchovných a trestních opatření na základě zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Jedná se zejména o dohled probačního úředníka. V rámci trestního přípravného řízení nabízejí spolupráci mladistvým pachatelům a jejich rodinám, poškozeným a provádějí mediaci (což je mimosoudní řešení situace) a vytvářejí vhodné probační programy pro mladistvé. Cílem je urovnání konfliktu, rychlá intervence, náhrada škody poškozenému, či zvolení účelného výchovného opatření, které vede k nápravě mladistvého a jeho následné integraci do společnosti. Služby probační a mediační služby jsou bezplatné (PMS ČR 2014).

3.2.1 Dohled probačního úředníka

Dohledem probačního úředníka se rozumí pravidelné sledování chování mladistvého v jeho rodině a způsobu výchovného působení rodičů na něj, kontrola dodržování uloženého probačního programu a výchovných povinností a omezení uložených mladistvému soudem pro mládež a v přípravném řízení státním zástupcem (Zákon č. 218/2003 Sb., § 16).

Účelem dohledu probačního úředníka je především sledování a kontrola chování dítěte a mladistvého, která je zaměřená na snížení opakování páchaní trestné činnosti a na snížení společenské nebezpečnosti ze strany pachatele. Jde také o odborné vedení a pomoc mladistvému pro zajištění řádného vedení života do budoucna (Zákon č. 218/2003 Sb., § 16).

Výkon dohledu probačního úředníka je zprostředkován prostřednictvím Probační a mediační služby České republiky. Mladistvý či nezletilý je povinen s probačním úředníkem spolupracovat, navštěvovat jej ve stanovených termínech. Probační úředník vytvoří mladistvému probační plán dohledu, který je mladistvý povinen plnit. Probační úředník vypracovává na mladistvého posudek a informuje soud pro mládež o jeho chování. Probační úředník má možnost vstupu do obydlí mladistvého (PMS ČR 2014).

3.3 Střediska výchovné péče pro děti a mládež

Byla zřízena po roce 1990 státem a většina z nich vznikala při diagnostických ústavech. Střediska výchovné péče nabízí ambulantní a pobytové služby pro rizikovou mládež, které trvají zpravidla šest až osm týdnů (Matoušek a kol. 2010, s. 272).

Poskytují všestrannou preventivně výchovnou péči dětem a mládeži s negativními projevy chování. *V praxi poskytuje středisko péči dětem, u nichž vzniká závislost na alkoholu či jiných drogách, případně patologické hráčství, dětem v krizových situacích, jež souvisejí s rodinnou situací či se školou a dětem, které se vrací do běžného života po ústavním pobytu* (Matoušek, Matoušková 2011, s. 197).

Spolupráce je dobrovolná, ale může být uložena i soudně jako výchovné opatření nezletilému před soudem pro mládež.

Mezi služby, které nabízí střediska výchovné péče, patří krizová pomoc (v telefonické či osobní formě), skupinové a individuální terapeutické programy, kluby, zájmové kroužky, doučování, pracovní poradenství, prázdninové akce pro klienty, terénní sociální práci nebo například osvětové akce pro školy. *Celé toto programové spektrum obvykle jedno středisko neobsáhne, nabídka konkrétního střediska je výběrem z uvedených možností* (Matoušek, Matoušková 2011, s. 198).

Pro srovnání Jedlička (2004, s. 289) vytyčuje jednotlivé kompetence středisek výchovné péče. Zpracovávají plán aktivit prevence sociálně patologických jevů

a drogových závislostí. Středisko výchovné péče vypracovává posudky na klienty na základě žádosti soudu, policie či orgánu sociálně-právní ochrany. Vypracovávají také zprávy a podklady, které jsou potřeba pro rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy. Vypracovávají stejně jako diagnostické ústavy tzv. diagnostiku dítěte.

3.4 Ústavní zařízení pro děti a mládež

Zřizovateli ústavní péče pro děti a mládež je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Ústavní zařízení se řídí zákonem č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních. *Zásadní faktory v ústavní péči o děti a mládež jsou délka péče a věk dítěte* (Matoušek a kol. 2013, s. 414).

Zařízení, kam jsou děti umisťovány na delší dobu, se stávají pro děti praktickou náhradou domova. Ústavní zařízení se častěji nacházejí mimo větší centra, jsou spíše izolovány. V České republice existují dětská centra, dětské domovy, diagnostické ústavy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy, domovy pro děti s postižením, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a psychiatrické nemocnice pro děti (Matoušek a kol. 2013, s. 414).

3.4.1 Diagnostické ústavy

Jedná se o školská zařízení, kde probíhá v časovém období šest až osm týdnů podrobné diagnostikování dítěte a jeho rodinné situace. Na základě diagnostiky je dítěti hledáno vhodné výchovné zařízení nebo zajišťován návrat do původní rodiny. Tato zařízení se dělí na dětské diagnostické ústavy, kam jsou umisťovány děti do ukončení povinné školní docházky a na diagnostické ústavy pro mládež pro děti s ukončenou povinnou školní docházkou (Matoušek a kol. 2013, s. 415).

Diagnostický ústav se dále řídí vnitřním členěním na čtyři pracoviště, které tvoří pracoviště diagnostické, výchovně vzdělávací, sociální práce a záchytné. Pokaždé se dělí na výchovné skupiny. V diagnostickém ústavu jsou nejméně tři výchovné skupiny, přičemž každou výchovnou skupinu tvoří čtyři až šest dětí. Do výchovných skupin jsou děti rozdělovány dle věku, pohlaví (Jedlička a kol. 2004, s. 310).

V České republice existuje osm diagnostických ústavů pro děti a čtyři diagnostické ústavy pro mládež. Pobyt v tomto zařízení je nařizován soudem nebo je to možnost dobrovolná (Matoušek, Matoušková 2011, s. 154).

3.4.2 Výchovné ústavy

Do výchovného ústavu lze umístit děti a mladistvé na základě rozhodnutí soudu. Jednak na základě rozsudku o nařízení ústavní výchovy nebo na základě usnesení o nařízení předběžného opatření. Výchovné ústavy jsou zřizovány pro chlapce a dívky odděleně.

Ústav poskytuje dlouhodobou péči, jejímž těžištěm je příprava na budoucí povolání. Výukové programy mohou mít tři podoby: kurzy a praktická školení pro krátkodobé pobyty a pro nejhůře vzdělavatelné svěřence; odborné učiliště, jež svěřenec absolvuje s výučním listem; střední odborné učiliště (Matoušek, Matoušková 2011, s. 156).

Výchovné ústavy jsou zařízení pro děti, dospívající a adolescenty starší 15 let. Mohou zde být umísťovány děti starší 12 let, pokud mají závažné poruchy chování a nemohou být zařazeny do jiného zařízení výchovného typu pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, kterou nařizuje soud. Adolescenti se většinou vzdělávají ve školách, které vznikají při výchovných ústavech, výjimečně docházejí do civilních škol. Výchovné ústavy jsou rozdělovány na zařízení pro chlapce a zařízení pro dívky.

Výchovný ústav má být systémem sociálně pedagogické činnosti primárně zaměřené na rozvoj, změnu a podporu osobnosti klienta a jeho sociálního okolí. (Matoušek a kol. 2013, s. 415).

Ve výchovném ústavu lze zřídit nejméně dvě, nejvíce však šest výchovných skupin (Jedlička a kol. 2004, s. 311).

Cílem je reedukace a resocializace klienta. Působí primárně v oblasti výchovy. Klienty výchovného ústavu či dětského domova se školou mohou být chlapci a dívky, kteří užívají návykové látky, páchají trestnou činností, mají dlouhodobé výchovné problémy (Matoušek a kol. 2013, s. 414–415).

3.5 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež jsou upravena v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. *Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež jsou zařízení sociální prevence nabízející služby zaměřené na neorganizované děti a dospívající mladistvé, ohrožené společensky nežádoucími jevy* (Matoušek a kol. 2013, s. 411).

Jedlička (2004, s. 385–387) uvádí, že nízkoprahová zařízení pro děti a mládež mají preventivní charakter v organizování sociálních a výchovných služeb, kterých je využíváno na základě dobrovolnosti. Vyhledávání a rozšiřování preventivních služeb a vytváření příležitostí má vliv na zdravý a nekonfliktní vývoj mladých lidí a na prevenci vzniku určitých deviantních projevů. Důležitý je také přístup sociálních pracovníků v nízkoprahových službách ke klientům a jejich problémům. V nízkoprahových zařízeních jsou poskytovány výchovné, vzdělávací a aktivizační služby pro děti a mládež. Tyto služby bývají zpravidla charakterizovány jako činnosti, které směřují k aktivizaci způsobu života, k rozšíření vědomostí a dovedností, ale i návyků vedoucích k určité změně v chování a uspokojování potřeb.

Matoušek (2013, s. 411) doplňuje, že nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní případně terénní služby dětem od šesti do dvaceti šesti let. Tato zařízení fungují na základě dobrovolnosti, maximální otevřenosti a přiblížení se životnímu světu klientů. Klienty se mohou stát jednotlivci či specifické zájmové komunity, které mají společnou určitou městskou lokalitu. Typickými klienty jsou děti a mládež, které ve svém volném čase nenavštěvují žádné kroužky, ale většinu tohoto času tráví mimo svůj domov. Většinou také upřednostňují určitý způsob života, který není akceptován většinovou společností.

Klientem nízkoprahového zařízení pro děti a mládež se nicméně může stát každé dítě nebo dospívající, který má potřebu či touhu využít některou z nabízených aktivit zařízení (Matoušek a kol. 2013, s. 411).

Cílem je nabídnout individuální pomoc dětem i dospívajícím při řešení osobních problémů, jejich postupná integrace do většinové společnosti a zlepšení kvality života předcházením nebo snížením sociálních rizik (Zákon č. 108/2006 Sb., § 62).

Děti navštěvují nízkoprahová zařízení z důvodu nabízených volnočasových aktivit, kvůli hračkám a prostoru ke hře s ostatními vrstevníky. Proto se sociální práce v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež vykonává prostřednictvím volnočasových aktivit, které mají i výchovný a vzdělávací rozměr (Bucháčková 2014, s. 16).

Zásada nízkoprahovosti je naplňována v praxi různými opatřeními, jež zařízením dávají podobu určitých otevřených klubů, jejich členství je otevřeno všem příslušníkům cílové skupiny (Matoušek a kol. 2013, s. 411).

Jsou zde nastavena minimální pravidla, nikdo není nucen k jakékoli aktivitě, každý si může vybrat z nabídky klubu, jaká aktivita se mu líbí a do té se zapojit (Matoušek a kol. 2013, s. 411).

4 Programy prevence kriminality dětí a mládeže

Cílem programů pro rizikovou mládež je podpora protektivních, prosociálních postojů a způsobů chování. Programy se liší v jednotlivých cílech i v šíři záběru. Chtějí formovat osobnost dospívajícího. Jednotlivé programy se dají dělit dle toho, na které oblasti jsou zaměřeny (Matoušek a kol. 2013, s. 464).

4.1 Probační programy

Probační programy pro mládež jsou zprostředkovávány Probační a mediační službou České republiky. Probační program zprostředkovaný probační a mediační službou může absolvovat pouze mladistvý ve smyslu zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Jedná se o program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého, a to s různým režimem omezení v běžném způsobu života, který směřuje k tomu, aby se mladistvý vyhnul chování, které by bylo v rozporu se zákonem, a k podpoře jeho vhodného sociálního zázemí a k urovnání vztahů mezi ním a poškozeným (Zákon č. 218/2003 Sb., § 17).

Probační program je ukládán mladistvému soudem pro mládež a v přípravném řízení státním zástupcem. Probační program musí být vhodný vzhledem k potřebám mladistvého a zájmům společnosti a mladistvému musí být poskytnuta dostatečná možnost seznámit se s jeho obsahem. Je třeba souhlasu mladistvého s účastí v programu. Bez jeho souhlasu nelze probační program uložit. Do probačního programu může mladistvý vstoupit dobrovolně bez rozhodnutí soudu o jeho uložení (PMS ČR 2014).

Probační programy mohou být mladistvým ukládány pouze za předpokladu, že jsou v daném regionu dostupné.

4.1.1 Probační program Právo pro každý den

Jedná se o probační program, který je akreditovaný u Ministerstva spravedlnosti České republiky. Cílem programu je interaktivně vzdělávat o zákonech, demokracii a lidských právech. Aktivně zapojuje všechny účastníky a rozvíjí jejich právní povědomí, ale i praktické dovednosti, které jsou potřebné v osobním i pracovním životě. Zaměřuje se na řešení konfliktů, kritické myšlení, srozumitelný projev, samostatnost, schopnost nahlížet na problémy z více úhlů. Klienti tohoto programu si osvojí základní znalosti z oblasti rodinného, pracovního, občanského i trestního práva tak, aby byli schopni přijmout odpovědnost za své jednání a chování. Program je určen mladistvým pachatelům méně závažné trestné činnosti, jež jsou klienty kurátora pro mládež nebo pracovníka probační a mediační služby. Program je realizován pro šest až dvanáct klientů a tvoří 36–42 výukových hodin, které jsou rozděleny do jednotlivých lekcí (Rozum a kol. 2011, s. 76–77).

4.1.2 Program resocializace mladých obviněných nebo odsouzených

Formou odborného poradenství, poskytovaného rodinám a mladistvým, přispívá k řešení situace, kdy je vývoj mladistvého ohrožen v důsledku specifických problémů, souvisejících s trestnou činností (Rozum a kol. 2011, s. 71).

Zaměřuje se na posílení pozitivních vztahů umožňujících integraci mladistvých do společnosti. Program je zaměřen na osvojení sociálních návyků, práci s agresivitou, posílení právního povědomí, motivuje k pracovnímu uplatnění, posílení rodinných vztahů i k vyjednávání na úřadech. Rozsah účasti na programu je 33 hodin po dobu šesti měsíců (Rozum a kol. 2011, s. 71).

4.1.3 PUNKT rodina

Ve spolupráci s Probační a mediační službou v Liberci a centrem Rubikon probíhá učební program pro mladistvé delikventy s akreditací ve smyslu ustanovení § 17 zákona č. 218/2003 Sb. Zkratka PUNKT rodina znamená: Průšvihy Už Nedělám, Kámo. Tečka.). Tento program je realizován po celé České republice. Cílem programu je vytvořit mladistvému příležitost zamyslet se nad důsledky vyplývající z páčání

trestné činnosti a označit situace, které k spáchání protiprávního jednání vedly. Program je nastaven na posílení silných stránek klientů a na zvládnutí rizikových situací, které se mohou v běžném životě objevit, aniž by došlo k rozporu se zákony. Program se snaží o propojení pohledu pachatele s pohledem oběti a společnosti. Cílem programu je snížení opakování páchaní trestné činnosti mladistvými a jejich sociální integrace prostřednictvím strukturovaného programu, jeho jednotlivých témat a praktických cvičení. Program je také zaměřen na zapojení rodiny jako významného zdroje podpory mladistvých. Během programu dochází k třinácti setkáním, celkem je dvacet jedna hodin na jednoho klienta, z toho pět individuálních jednogodinových setkání a osm dvouhodinových setkání ve skupině. V jedné skupině může být tři až pět klientů. Setkání probíhají jedenkrát týdně, poslední skupinové setkání se koná po třech měsících. V minulosti byl tento probační program nazván „*Učební program – mladiství*“, později byl přejmenován na PUNKT rodina s tím, že byl upraven pro individuální práci s mladistvými pachateli. (Centrum Rubikon 2014).

4.1.4 Děti na rozcestí

Jedná se o program prevence kriminality zaměřený na rizikové děti mladší 15 let, který vznikl v Liberci v průběhu roku 2013 za spolupráce Probační a mediační služby ČR, Městské policie Liberec, obecně prospěšné společnosti Maják a oddělení kurátorské činnosti Magistrátu města Liberec. Program byl zaměřen na řešení deliktního chování dětí mladších patnácti let a prevenci kriminálního chování u mladistvých. S dětmi je pracováno na posilování jejich sociálních kompetencí. Konkrétní krizové situace učí účastníky zvládat pomocí tvorby krizových scénářů. Program trvá tři měsíce, celkem deset skupinových setkání a dvě individuální pro pět až osm dětí. Hlavním cílem programu je odklon klientů od protiprávního jednání a snižování rizika jeho opakování (Maják, o.p.s. 2014).

5 Případová konference jako nástroj prevence kriminality

Případová konference je plánované a koordinované multidisciplinární setkání odborníků, kteří s rodinou a ohroženým dítětem pracují ve své každodenní praxi (Bechyňová, Konvičková 2008, s. 91).

Základní jednotkou případové konference je multidisciplinární tým, jehož členem je pracovníce oddělení sociálně-právní ochrany dětí (kurátor pro děti a mládež), učitel, psycholog a další odborníci pracující s ohroženou rodinou či mladistvými. Přizvání těchto odborníků je důležité zejména z hlediska prevence. Předmětem jednání případové konference může být řešení výchovných problémů dítěte, jeho nástupu do výchovného zařízení či návrat z výchovného zařízení. Smyslem je aktivní spolupráce rodičů, dítěte a odborníků. Následně je vyhodnocena celková situace, pojmenován cíl pomoci a vytvořen individuální plán ochrany dítěte. Výhodou případových konferencí je kontinuální spolupráce více odborníků na jednom místě, kteří tvoří ochrannou síť pro rodinu. Případovou konferenci svolává pracovník sociálně-právní ochrany dětí. *Cíl je definován v souladu se závěry vyhodnocení situace dítěte a rodiny, které vypracovává pracovníce sociálně-právní ochrany dětí (Bechyňová 2012, s. 15).*

Cíl případové konference definuje svolavatel. Vztahuje se k řešení konkrétní situace, kde se klient nachází. O případovou konferenci se jedná, pokud se jí účastní odborníci nejméně ze dvou institucí a rodiče. V opačném případě jde o případové setkání (Bechyňová 2012, s. 11–17).

Struktura případové konference je předem daná, má několik částí, které na sebe navazují. *Bez předem dané struktury se může snadno stát, že čas určený pro celé jednání vyprší v části pro sdělování informací o situaci a nedojde k jejímu komplexnímu vyhodnocení a k naplánování postupu práce (Bechyňová 2012, s. 26).*

Případové konference se dají dělit na úvodní a následné. Při úvodní případové konferenci se zhodnotí situace klienta a vypracuje se individuální plán. Při následných případových konferencích se zhodnotí individuální plán a podle aktuální situace se může měnit. Další setkání mohou být svolány dle potřeby nebo podle předem dohodnutého časového rozvrhu (Matoušek a kol. 2013, s. 271).

Jednotlivými fázemi případové konference jsou příprava, úvod, sdělení svolavatele k aktuální situaci, věcná a řízená diskuse, komplexní vyhodnocení, plánování, výstup, ověření a revize plánu, seznámení a spolupráce rodičů na výstupech, závěr (Bechyňová 2012, s. 27).

Obecně lze průběh případové konference shrnout do těchto částí: úvod, představení případu a závěr.

5.1 Úvod případové konference

V úvodu je třeba navodit klidnou, přátelskou atmosféru, aby se všichni účastníci případové konference cítili bezpečně. Účastníci by se v této fázi měli dozvědět, co bude předmětem řešení, dochází k jejich vzájemnému představení, podepsání prezenční listiny. V úvodu by měl být i vymezen časový plán, jak dlouho bude případová konference trvat (Bechyňová 2012, s. 92–93).

5.2 Představení případu

V této fázi moderátor, který případovou konferenci vede, hledá priority, klient představuje případ, popisuje svou situaci a očekávání. Sociální pracovník doplňuje aktuální informace o případu, upřesní a shrne dosavadní kroky, které byly ve spolupráci s rodinou učiněny. Sociální pracovník (kurátor pro děti a mládež) se vyjadřuje i k možnostem a navrhuje případná řešení situace. V této fázi mají prostor k vyjádření i ostatní účastníci případové konference, odborníci, kteří s rodinou spolupracují. Moderátor případové konference postupně shrnuje a prochází jednotlivé nápady a navrhuje jejich naplňování, společně s ostatními účastníky stanovuje reálné a dosažitelné cíle. Výstupem je vytvoření individuálního plánu péče (Bechyňová 2012, s. 96–101).

5.3 Závěr případové konference

V závěru dochází k shrnutí a zopakování hlavního cíle a následně dílčích cílů, prochází se jednotlivé body v individuálním plánu, určuje se kontaktní osoba, která bude kontrolovat jeho plnění. Dochází k zhodnocení celého setkání, poděkování jednotlivým účastníkům a rozloučení s nimi (Bechyňová 2012, s. 105).

Všichni účastníci případové konference mají povinnost mlčenlivosti, tedy nejsou oprávněni vyjadřovat se o skutečnostech, které byly na případové konferenci projednány. Mlčenlivost o klientovi v současné době upravuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Tento zákon je speciálním zákonem vůči zákonu č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. V rámci případové konference je možnost podepsat mlčenlivost týkající se informací, o nichž se účastníci dozvěděli.

PRAKTICKÁ ČÁST

Ústředním tématem bakalářské práce je Prevence kriminality dětí a mládeže z pohledu kurátora pro mládež. Praktická část bakalářské práce je tvořena kvalitativním výzkumem, kdy byl proveden krátký dotazník pro děti, jež jsou v péči kurátora pro děti a mládež, vytvořením projektu prevence kriminality a jeho následnou realizací.

6 Cíl bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je vytvoření uceleného výchovného a vzdělávacího projektu pro děti a mládež, jež jsou v péči kurátora pro mládež. Projekt je zaměřen na snížení kriminálního jednání dětí a mládeže.

6.1 Stanovení předpokladů průzkumu

Hypotézy nejsou v bakalářské práci definovány. Praktická část bakalářské práce se opírá o výsledky dotazníku a praktické zkušenosti autorky, která pracuje 7 let na pozici kurátorky pro děti a mládež. Na základě těchto zkušeností byl vytvořen výchovný a vzdělávací projekt se zaměřením na snížení kriminálního jednání dětí a mládeže.

6.2 Použité průzkumné metody

Pro získání požadovaných údajů nutných k vytvoření výchovně vzdělávacího projektu byla použita metoda dotazování a technika dotazníku. Cílem krátkého dotazníku bylo zjistit, jakého protiprávního či závadového chování a jednání se respondenti dopouští, jak tráví svůj volný čas a zda mají zájem zúčastnit se sebezkušenostního sportovního soustředění pořádaného Oddělením kurátorské činnosti Magistrátu města Liberec.

Dotazník je složen ze 7 otázek. V krátkém úvodu jsou respondenti informováni o tom, k čemu budou sloužit získané informace z vyplněných dotazníků. Dotazník je tvořen 4 uzavřenými a 3 polootevřenými otázkami. Pro větší přehlednost jsou výsledky dotazníkového šetření zpracovány do tabulek a grafů.

Po výsledcích dotazníkového šetření byla použita metoda projektu. Jde o jakýkoliv plánovaný zásah, který si klade za cíl přivodit užitečnou změnu na úrovni národa, komunity, instituce či organizace. Projekt má stanovené jasné hranice, které jsou určovány prostřednictvím cílů, zdrojů a časového rozpětí. V závěrečné fázi projektového cyklu je zpravidla vyhodnocena míra dosažení změny. Při sestavování projektu je důležité pamatovat na to, že projekt je tvořen za účelem dosažení nějakého problému. Problém je impulsem pro plánování samotného projektu. Vždy je důležité stanovit cíl, kterého má být prostřednictvím projektu dosaženo. Cíl souvisí i s identifikačním problémem. Dosažení cíle vede k dosažení problému. Nezbytné je také definování cílové skupiny, která bude mít z projektu užitek (Balada aj. 2008, s. 16–20).

6.3 Popis výzkumného vzorku

Kvalitativní výzkum byl zaměřen na 15 dětí ve věku 12–15 let, které jsou v péči Oddělení kurátorské činnosti Magistrátu města Liberec. Počet respondentů byl záměrně vybrán, jelikož samotný projekt je zaměřen na stejný počet klientů.

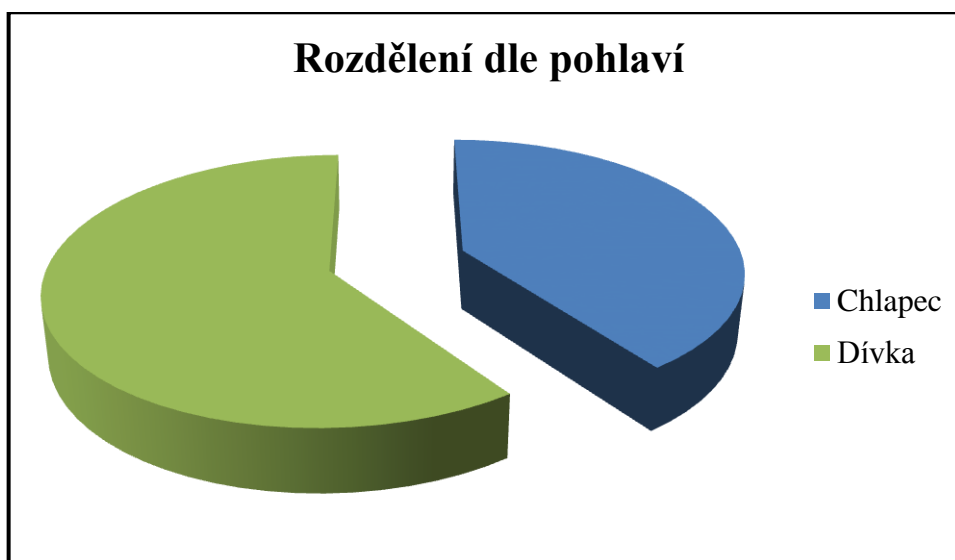
7 Vyhodnocení položek dotazníku

V této kapitole bude stručně popsán kvalitativní výzkum, který byl proveden formou krátkého dotazníku. Jednotlivé položky dotazníku jsou pro větší přehlednost vyjádřeny v tabulkách a grafech. Většina hodnot v tabulkách je zároveň předložena i v procentech.

Jsem:

Tabulka 1: Pohlaví

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Chlapec	6	40,00
Dívka	9	60,00
Celkem	15	100,00



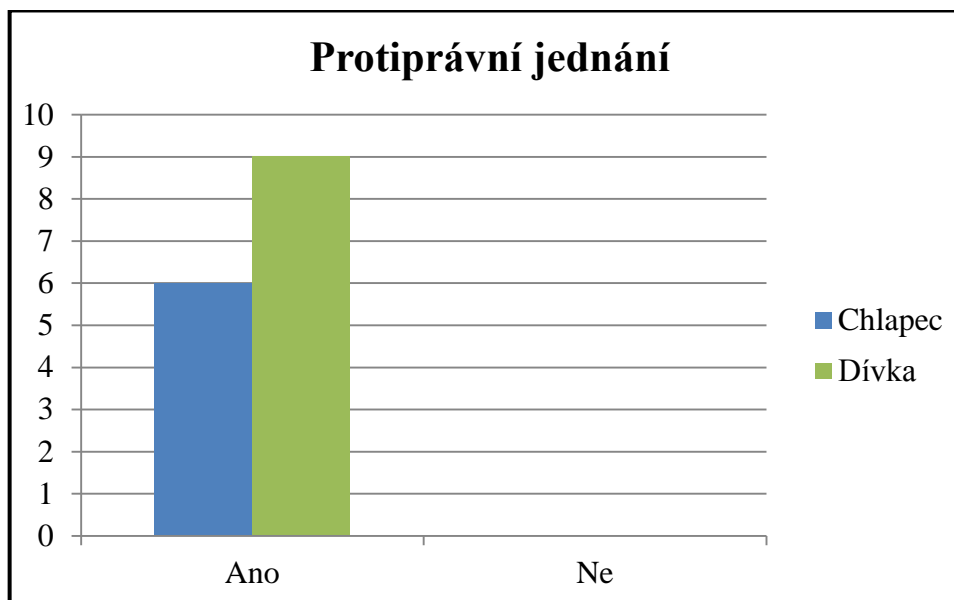
Graf 1: Pohlaví

Výše uvedená tabulka a graf ukazují počet oslovených dětí, jež jsou v péči kurátora pro děti a mládež. Celkem bylo osloveno 15 dětí, přičemž 60,00 % tvoří dívky a 40,00 % tvoří chlapci.

Otázka č. 1: Dopustil/a jsi se někdy chování nebo jednání, které je podle tebe závadové nebo protiprávní?

Tabulka 2: Protiprávní jednání

	Ano	Ne
Chlapec	6	0
Dívka	9	0
Celkem	15	0



Graf 2: Protiprávní jednání

Z tabulky č. 2 a následně také z grafu č. 2 vyplývá, že všichni respondenti, jež jsou v péči kurátora pro děti a mládež, odpověděli na otázku č. 1 tak, že se minimálně jednou dopustili chování nebo jednání, které je podle nich závadové nebo protiprávní.

Otázka č. 2: V případě, že jsi v předchozí otázce odpověděl/a ano, jakého chování nebo jednání jsi se přímo dopustil/a?

Tabulka 3: Vymezení protiprávního jednání a chování

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
zlobím doma rodiče	4	17,39
zlobím ve škole	9	39,13
nechodím záměrně do školy	2	8,70
dopustil/a jsem se trestné činnosti	4	17,39
dopustil/a jsem se přestupku	4	17,39
utíkám z domova	0	0,00
jiné	0	0,00
Celkem	23	100,00



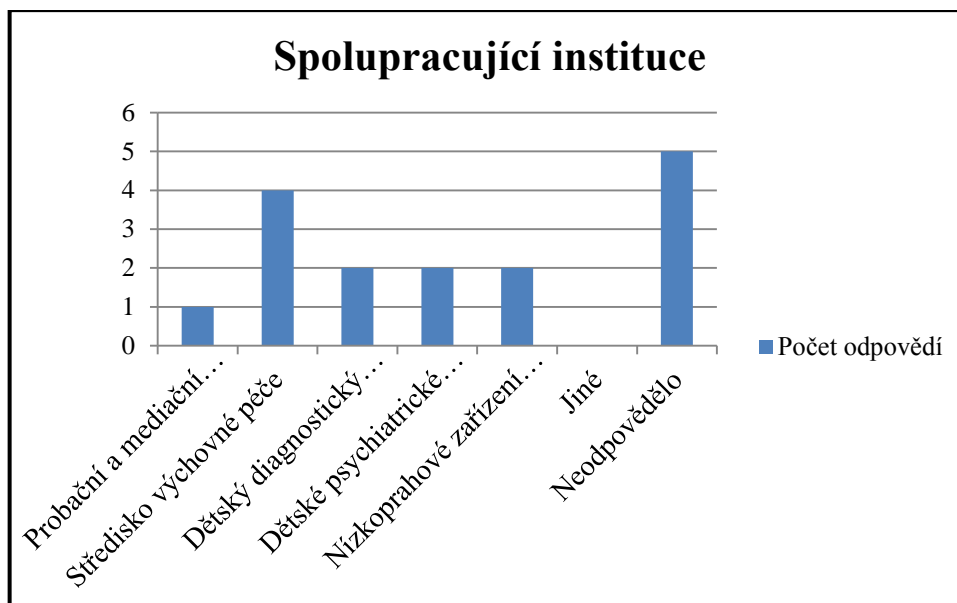
Graf 3: Vymezení protiprávního jednání a chování

Otázka č. 3 byla zaměřena na zjištění, jakého chování nebo jednání se děti dopouští, z jakého důvodu spolupracují s Oddělením kurátorské činnosti Magistrátu města Liberec. Zde bylo možno zakroužkovat i více odpovědí. Z tabulky č. 3 vyplývá, že 9 dětí zlobí ve škole. Ve čtyřech případech zlobí doma rodiče, dopustily se trestné činnosti a přestupku. Ani jedno z dotazovaných dětí se nedopouští útěků z domova.

Otázka č. 3: Zakroužkuj jednu nebo více odpovědí, jestli jsi někdy spolupracoval/a nebo dosud spolupracuješ s odborníky z níže uvedených institucí.

Tabulka 4: Spolupracující instituce

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Probační a mediační služba ČR	1	6,25
Středisko výchovné péče	4	25,00
Dětský diagnostický ústav	2	12,50
Dětské psychiatrické oddělení	2	12,50
Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež	2	12,50
Jiné	0	0,00
Neodpovědělo	5	31,25
Celkem	16	100,00



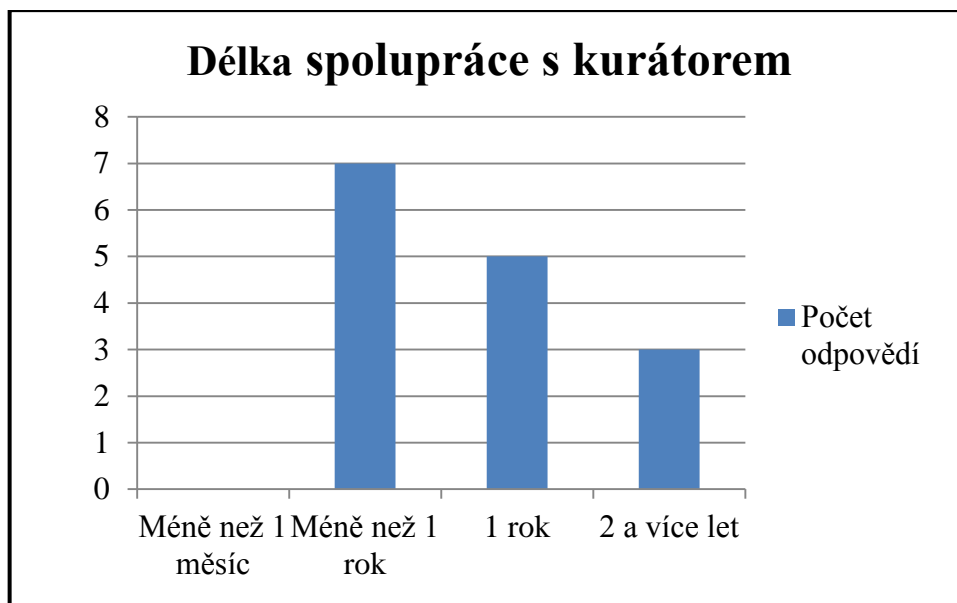
Graf 4: Spolupracující instituce

Tabulka č. 4 a graf č. 4 znázorňují, jaké instituce a odborníky děti navštěvují, přičemž zde bylo možné zakroužkovat více odpovědí. Největší počet dětí, tedy 25,00 %, spolupracuje s odborníky ze Střediska výchovné péče. Dalších 31,25 % dětí na tuto otázku neodpovědělo, dá se tedy předpokládat, že nespolupracují s žádnou z uvedených institucí.

Otázka č. 4: Jak dlouho docházíš ke kurátorovi pro děti a mládež?

Tabulka 5: Délka spolupráce s kurátorem

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Méně než 1 měsíc	0	0,00
Méně než 1 rok	7	46,67
1 rok	5	33,33
2 a více let	3	20,00
Celkem	15	100,00



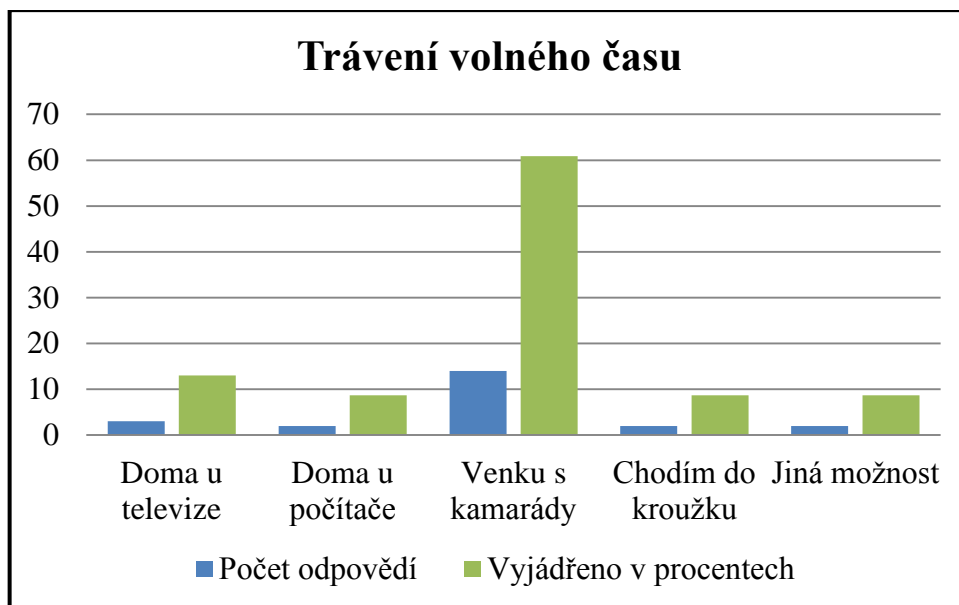
Graf 5: Délka spolupráce s kurátorem

Podle tabulky č. 5 a grafu č. 5 je patrné, že 46,67 % respondentů je v péči kurátora pro děti a mládež kratší dobu než jeden rok. Po dobu jednoho roku spolupracuje 33,33 % respondentů. Pouze 20,00 % dotazovaných dětí dochází ke kurátorovi dva a více let.

Otázka č. 5: Jak trávíš svůj volný čas?

Tabulka 6: Trávení volného času

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Doma u televize	3	13,04
Doma u počítače	2	8,70
Venku s kamarády	14	60,87
Chodím do kroužku	2	8,70
Jiná možnost	2	8,70
Celkem	23	100,00



Graf 6: Trávení volného času

Výše uvedená tabulka č. 6 a graf č. 6 znázorňují, jakým způsobem tráví děti svůj volný čas, přičemž zde byla možnost zakroužkovat více odpovědí. Většina dotazovaných, celkem 14, tráví svůj volný čas venku s kamarády. Tři respondenti odpověděli, že jsou doma u televize. Dvakrát byla uvedena jiná možnost. Jedna dívka odpověděla tak, že se ve svém volném čase stará o mladší sourozence, jeden chlapec se věnuje parkouru. V případě kroužků jedna dívka odpověděla, že dochází celkem do pěti kroužků týdně.

Otázka č. 6: Absolvoval jsi někdy zájmový kroužek či sportovní pobyt?

Tabulka 7: Absolvování pobytu či kroužku

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Ano	5	33,33
Ne	10	66,67
Celkem	15	100,00



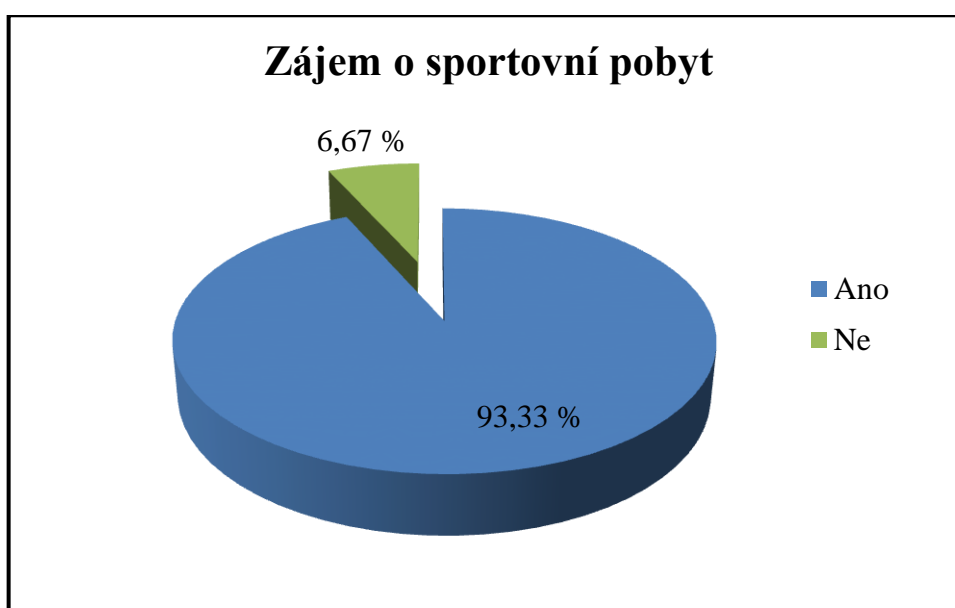
Graf 7: Absolvování pobytu či kroužku

Otázka č. 6 byla zaměřena na zjištění, zda respondenti v minulosti absolvovali nějaký sportovní pobyt či docházeli na kroužky. Z odpovědí vyplynulo, že se většina dotazovaných, tedy 66,67 % nikdy žádného pobytu či kroužku neúčastnili. Z celkového počtu dotazovaných se tedy jednalo o 10 dětí. Zbýlých 5 dotazovaných v minulosti navštěvovalo zájmový kroužek či se zúčastnilo sportovního pobytu.

Otázka č. 7: Měl/a bys případně zájem zúčastnit se sportovního soustředění pořádaného oddělením kurátorské činnosti?

Tabulka 8: Podíl zájmu o dobrovolný pobyt

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Ano	14	93,33
Ne	1	6,67
Celkem	15	100,00



Graf 8: Podíl zájmu o dobrovolný pobyt

Poslední otázkou bylo zjišťováno, zda by byl ze strany dotazovaných případný zájem o realizaci sportovního soustředění. Tabulka č. 8 a graf č. 8 znázorňují, že 93,33 % dotazovaných má zájem o účast na sportovním pobytu, což bylo 14 z 15 dotazovaných. Jeden respondent zájem o pobyt nemá.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že ze strany dětí, jež jsou v péči kurátorů pro mládež, je zájem o vytvoření výchovně vzdělávacího sportovního pobytu pro tyto děti.

8 Sebezkušenostní sportovní soustředění

Jedná se o krátkodobý projekt prevence kriminality dětí a mládeže, který napomáhá kurátorovi pro děti a mládež seznámit danou cílovou skupinu s pravidly chování a jednání formou hry. Projekt je zaměřen na podporu prevence kriminality dětí a mládeže ze sociálně znevýhodněných rodin, s výchovnými problémy, které jsou v evidenci kurátora pro mládež.

8.1 Cíl projektu

Hlavním cílem projektu je snížení či úplný odklon dítěte od jeho počínajícího protiprávního jednání a snižování rizika opakování takového jednání. Úlohou práce s rizikovou mládeží je vytvoření vhodných podmínek pro získání potřebných sociálních dovedností a kompetencí k vymanění se z nepříznivých vlivů prostřednictvím výuky, odborné přednášky, her a návodem k vhodnému využití volného času.

Cílem je rozšířit obzor dětí o nové možnosti trávení volného času, poskytnutí informací o dostupných aktivitách v jejich známém sociálním prostředí, možnost dalšího sebepoznání, sebeovládání, vytváření nových žebříčků hodnot a přehodnocení stávajících. Záměrem projektu je nejen zvýšit fyzickou zdatnost, ale i motivaci k disciplíně a ke sportu jako takovému, motivaci k vytrvalosti, pílí, trpělivosti a k uvědomování si hodnoty vlastního těla a zdraví.

Projekt je zaměřen na děti, které se poprvé dopustily činu jinak trestného či jiného protiprávního jednání a na děti, u kterých vzhledem k dlouhodobě nepříznivým vlivům působícím v rodině hrozí riziko vzniku delikventního chování a jednání. Za těchto okolností může k realizaci projektu přispět několik činitelů. K absolvování výchovného a vzdělávacího programu je důležitá vždy prvotně spolupráce nezletilého a jeho rodiny. Projekt je vytvořen na základě dobrovolnosti. Pokud klient s nabídkou pobytu nesouhlasí, nemůžeme jej nutit. Nejedná se o formu probačního programu. Cílem je navázání bližšího kontaktu s klientem, navození důvěry mezi klientem a pracovníkem.

8.2 Cílová skupina

Cílovou skupinou jsou děti a mládež ve věku 12 až 15 let, které jsou v péči kurátora pro mládež a v minulosti se dopustily protiprávního jednání v podobě spáchání přestupků či činu jinak trestného. Dají se sem začlenit i děti, které se dopouští drobných krádeží v rodině, mají výchovné problémy, dopouští se záškoláctví, útěků z domova. Důležitým mezníkem je ochota spolupráce rodiny a nezletilého.

Je vhodné, aby byly do realizace projektu zapojeny další organizace, jejichž činnost je zaměřena na práci s mládeží, jako je Probační a mediační služba České republiky, neziskové organizace, policie. V České republice jsou vytvářeny a využívány projekty prevence kriminality, tzv. probační programy prostřednictvím Probační a mediační služby České republiky. Jejich cílovou skupinou jsou mladiství „prvopachatelé“ a pachatelé trestné činnosti. Do roku 2013 nebyl v libereckém kraji vytvořen žádný projekt pro děti mladší patnácti let dopouštějící se protiprávního jednání.

8.3 Realizátor projektu a realizační tým

Samotnou realizací vytvořeného projektu je pověřeno Oddělení kurátorské činnosti Magistrátu města Liberec. Na realizaci projektu se ale také podílí další organizace, které mají zkušenosti s prací s neorganizovanou mládeží. Ti mohou poskytovat intervenci během samotného programu, ale i po ukončení programu v rámci návaznosti služeb a další doprovodné spolupráce. Pro zkvalitnění práce je vhodná propojenost více poskytovatelů služeb v daném regionu zaměřených na danou cílovou skupinu. Smysluplnost v realizaci tohoto projektu je především v samotné práci s dítětem. Pracovník má takto možnost dítě poznat v jeho přirozenějším prostředí než v místnosti kanceláře. Dítě se během vícedenního pobytu má možnost svěřit se svými problémy, můžeme mu pomoci při řešení problému, či jej odkázat na další sociální služby, které pro něho budou vhodné.

Na realizaci projektu a dozoru během celého pobytu se podílejí čtyři dospělé osoby ve složení dvou žen a dvou mužů, kteří mají praxi při práci s cílovou skupinou dětí a mládeže. Mimo tým budou přítomni pracovníci jednotlivých organizací, kteří si připraví přednášku v minimálně dvouhodinovém bloku. Kromě přednášek bude úkolem týmu pracovat na formách aktivního trávení volného času, které budou dětem zábavnou formou nabízet.

8.4 Metody a techniky práce se skupinou

Při práci s danou cílovou skupinou budou použity některé metody a techniky. Program bude spočívat v utvoření skupiny dětí v počtu 10–15 dětí, které se budou účastnit jednoho čtyřdenního pobytu za rok. Pobytu se mohou účastnit děti ve věku 12–15 let, které plní povinnou školní docházku.

Projekt je postaven na přirozené schopnosti sociálního učení každého jedince. Během tohoto pobytu se budou účastnit strukturovaných aktivit, které budou vzhledem k jejich věku založeny především v prožitkově-vzdělávací formě. V rámci různých aktivit budou realizovány hry nutící k vzájemné spolupráci, vedoucí k uvědomování si důsledků svého jednání. Pomocí režimové terapie si dítě upevní základní hygienické návyky, vycvičí se v základech sociální sebeobsluhy. Během pobytu budou dětem předávány pozitivní vzorce chování.

Cíle programu bude dosahováno prožíváním respektujícího vztahu, autentického zájmu o dítě, poskytováním prostoru pro jeho seberealizaci a nalézání identity, sdílení společných hodnot, pozitivních zpětných vazeb na základě aktivit a poskytováním prožitku smysluplnosti konání. Toho bude dosahováno formou her, strukturovaného denního plánu. Během pobytu mohou být dětem poskytnuty odborné přednášky ve spolupráci s městskou policií, státní policií, pracovníky záchranné zdravotnické služby, pracovníky probační a mediační služby.

Vždy je před realizací pobytového programu pracováno s celou rodinou v rámci poskytování sociálně-právní ochrany dětí. Děti i rodiče jsou připravováni na možnost zapojení se do projektu. Jedná se o tzv. přípravnou fázi, ve které je rodině s vytypovaným dítětem tato možnost nabízena a vzhledem k dobrovolnosti účasti na programu je pouze na rozhodnutí rodiny, zda se do této formy práce zapojí. Forma kontraktu spolupráce je písemná, kdy rodič vyplní přihlášku k pobytu, kterou se

zavazuje za dítě k účasti na programu. Na počátku pobytu jsou vždy stanoveny normy a pravidla pobytu a skupiny je zde kladen důraz na jejich respektování.

Během pobytu jsou využívány techniky rozhovoru, stmelovací a sebezpoznávací techniky, učení komunikace ve třídě, rozhodování ve skupině, poskytování zpětné vazby, předávání pozitivních vzorců chování, sdílení zážitků, předávání a přijímání zodpovědnosti a motivování k smysluplnému trávení volného času. Ukončení pobytu směřuje k možnosti dalšího individuálního setkávání, doprovázení k návazným službám.

8.5 Vstup do programu

O nabídnutí služby konkrétnímu dítěti rozhoduje vždy kurátor pro děti a mládež, jelikož se jedná o dítě, se kterým spolupracuje. Při výběru bude zohledňovat, zda je nabízená služba pro daného jedince účelná a zda je předpoklad, že ji dotyčné dítě úspěšně dokončí. Takto je nutné postupovat při výběru všech dětí, které se budou pobytu účastnit. Je důležité, aby se jednalo o cílovou skupinu zaměřenou na stejný či podobný problém. Pobytu se nemohou účastnit děti, které jsou závislé na omamných a psychotropních látkách, děti s nezvladatelnou agresivitou nebo děti v odporu, jelikož může dojít k výraznému narušení celé skupiny.

Současně se při realizaci projektu oslovují i školy, do kterých děti docházejí. Školy jsou vyzvány ke spolupráci. Vzhledem k tomu, že pobyt ve dvou dnech zasahuje do školní výuky, je u každého dítěte, které je pro pobyt vytipované, oslovena i jeho kmenová škola a požádána o vyjádření, zda se jí pobyt jeví pro dítě jako vhodný, případně v některých případech je nutné společně zvážit, zda soustředění bude pro dítě přínosné a zda bude schopen dohnat zameškanou školní výuku.

Pobyt může být ukončen třemi způsoby. Jeho řádným absolvováním, nebo okamžitým vyřazením z programu na základě nedodržení podmínek a závažného porušování stanovených pravidel nebo z jiných neočekávaných důvodů. Po ukončení pobytu provede kurátor pro mládež hodnocení projektu, hodnocení skupiny a celkové hodnocení jednotlivých dětí a předá informace ostatním kurátorům, kteří s jednotlivými dětmi pracují. Tyto informace jsou cenné při samotné spolupráci s dětmi a při hledání dalšího řešení.

Realizátor programu také provede přesné vyúčtování čerpání finančních prostředků a vedení přesné dokumentace.

8.6 Financování projektu

Projekt je financován z rozpočtu Oddělení kurátorské činnosti Magistrátu města Liberec. Celková výše nákladů na Sebezkušenostní sportovní soustředění je 50.000 Kč. Rozpočet na tento pobyt je rozdělen do několika jednotlivých položek, přičemž 42.000 Kč je určeno na ubytování stravování a ostatní služby, jako jsou přednášky, vstupné, jízdné, ale lze tam zahrnout i proplacení smlouvy externím pracovníkům. Další položkou je nákup materiálu pro akci ve výši 4.000 Kč, který zahrnuje nákup sportovních pomůcek a materiálu pro výtvarné a manuální aktivity. Částka 3.000 Kč je určena na věcné dary, čímž je myšleno ohodnocení a předání drobných dáreků pro každého účastníka sebezkušenostního sportovního soustředění, který jej úspěšně ukončil. Poslední položkou rozpočtu je částka na pohoštění ve výši 1.000 Kč. Ta je určena na zaplacení drobného občerstvení pro děti a pro lektory a přednášející. Rodina se podílí finančně symbolickou částkou 100 Kč na pobyt za jednotlivé dítě. Tyto peníze jsou použity například na zaplacení vstupného do kulturních či jiných zařízení, která jsou navštívena dětmi během pobytu.

8.7 Časový harmonogram

Je důležité nechat si dlouhý čas na přípravu projektu, vytipování účastníků a přípravu programu soustředění. Vzhledem k tomu, že pobyt byl uskutečněn v období od 25. září 2014 do 28. září 2014, byla nutná jeho příprava již v polovině června. Jednotliví vytipovaní účastníci byli obesláni s časovým předstihem na přelomu měsíce července a srpna 2014. Následně byla zajištěna smlouva pro jednoho externistu v podobě dohody o provedení práce. Nejvíce času bylo věnováno přípravě programu a přesného harmonogramu jednotlivých dní, zajištění ubytování, domluvení odborných přednášek. Pro potřeby personálu bylo zajištěno a po celou dobu pobytu bylo k dispozici jedno služební vozidlo, které bylo využito pro převoz materiálu a v případě nutnosti by sloužilo k převozu a návratu dítěte do rodiny. Po absolvování pobytu bylo nutné do konce měsíce října provést vyúčtování pobytu. Jednotlivé dny byly rozděleny tak, aby na sebe tématicky navazovaly.

8.7.1 První den

Sraz dětí byl dne 25. září 2014 v 8:45 hodin na vlakovém nádraží v Liberci. K dopravení se na místo určení byla využita vlaková doprava. Vlak odjížděl v 9:22 hodin. Den příjezdu do Penzionu U Lípy v Josefově době byl načasován v dopoledních hodinách, aby bylo s dětmi využito co nejvíce času. Po příjezdu do penzionu byly děti rozděleny do skupin dle pokojů, ubytovány a následně seznámeny s pravidly pobytu. Po obědě následovala krátká polední pauza. Od 14:00 do 17:00 přijeli zástupci Policie ČR s přednáškou o kyberšikaně, která děti velmi zaujala. Po večeři byl čas věnován výtvarným činnostem, děti si vytvářely mozaiky na kachličky, čas byl věnován přípravě sypaného batikování triček. Večerka byla ve 21:30.

8.7.2 Druhý den

Dle předchozí domluvy s personálem byla zajištěna snídaně na 8:00 hodin, kdy budíček byl v 7:30 hodin. Po krátké ranní rozcvičce následovala snídaně. Poté byly dětem předány informace ohledně celodenního pěšího výletu, jehož cíl byl pro děti překvapením. Celodenní výlet byl směřován z Josefova Dolu do Hrabětic, kde na děti čekala prohlídka koňských stájí, mini zoologické a projížďka na koních. Během výletu byly s dětmi hrány tématicky zaměřené hry. Po návratu z výletu následovala večeře a po ní se přijeli na děti podívat pracovníci Městské policie se služebními psy, kteří dětem předvedli ukázkou přepadení a zásahu psů vycvičených k zastavení pachatele v násilné činnosti.

8.7.3 Třetí den

Následující ráno byla k penzionu dovezena kola, která byla dětem zajištěna dle jejich velikosti a potřeby. Ke kolům byly zajištěny přilby, dětem byla před jízdou vysvětlena pravidla bezpečného provozu na pozemních komunikacích. Výlet směřoval přes přehradu v Josefově dole až do Janova nad Nisou, kde si děti mohly užít dvě jízdy na bobové dráze. Během dne bylo zajištěno stravování prostřednictvím celodenních obědových balíčků. Po návratu na penzion byly s dětmi opět hrány tématické hry, do večeře zbýval čas na dokončení výtvarných činností, po večeři si mohly děti opéct buřty u společného táborového ohně.

8.7.4 Čtvrtý den

Dopoledne posledního dne bylo věnováno poslední přednášce, která byla zajištěna prostřednictvím Mgr. Petra Šolce z Centra psychologických služeb v Liberci. Před obědem měly děti čas na úklid pokojů, balení věcí. Kdo měl hotovo, mohl ještě využít kolečkové brusle. Po obědě proběhlo hodnocení jednotlivých dětí, ale i celé skupiny. Nejprve byly hodnoceny děti ze strany vedoucích, následně měly děti možnost se k hodnocení vyjádřit, případně uvést skutečnosti, které je trápí, se kterými chtějí pomoci, co se jim na pobytu líbilo, co se jim naopak nelíbilo. Po vyhodnocení pobytu proběhl přesun na vlakovou zastávku a v 13:37 hodin následoval odjezd zpět do Liberce. Děti byly předány rodičům opět před vlakovým nádražím v Liberci v 14:40 hodin.

8.8 Kontrola, vyhodnocení, očekávaný dopad

Jako dozor při sebezkušenostním sportovním soustředění dětí se účastnili tři pracovníci Oddělení kurátorské činnosti Magistrátu města Liberec, byla zde tedy vysoká míra kontroly chování přihlášených dětí. Dále se pobytu účastnil jeden externista, který má zkušenosti při dobrovolnické práci s mládeží v Komunitním středisku Kontakt p.o. v Liberci, kde vede pravidelný kroužek Juda pro děti a mládež ze sociálně znevýhodněných rodin. Každé dítě mělo právo se během pobytu a na konci pobytu při závěrečném hodnocení vyjádřit k celému průběhu pobytu. Děti měli možnost říci, co se jim na pobytu líbilo, co se jim případně nelíbilo a co by chtěli změnit. Rovněž také probíhala hodnocení ze strany dozorujících dospělých. Kurátoři vedou spisovou dokumentaci jednotlivých dětí, jejíž součástí je i písemné hodnocení jednotlivých zúčastněných dětí.

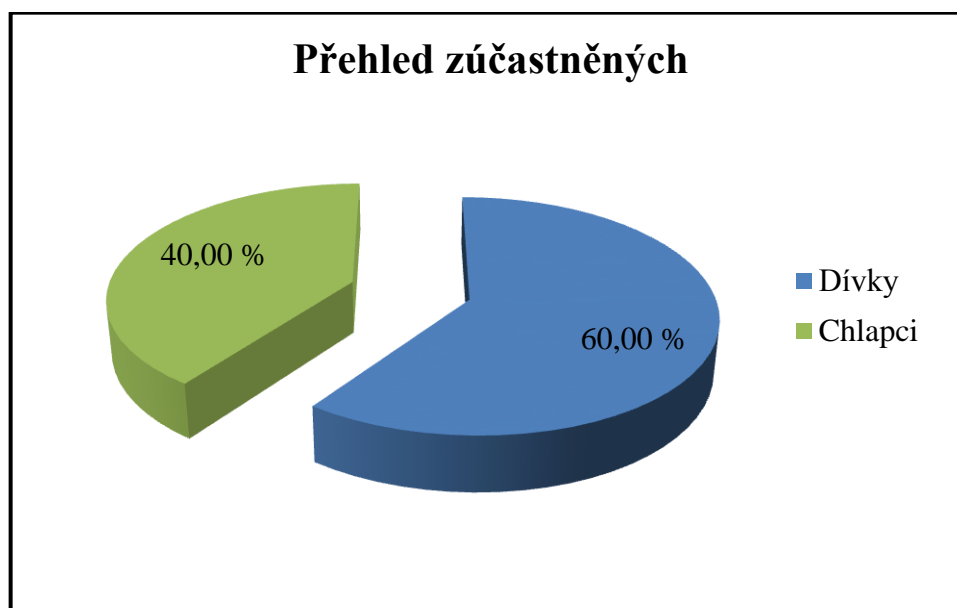
Očekávaným dopadem sebezkušenostního sportovního soustředění bylo poznání dostupných možností využití volného času, které byly dětem zábavnou formou během pobytu nabízeny, nasměrování účastníků k dlouhodobému aktivnímu využití volného času, zprostředkování kontaktů na tyto aktivity, prohloubení kontaktů a důvěry s dítětem a jeho rodinou, zlepšení mezilidských vztahů dítěte a snížení míry zásadovosti chování dítěte.

9 Zhodnocení sebezkušenostního sportovního soustředění

Čtyřdenní sebezkušenostní sportovní soustředění dětí ve věku 12–15 let se konalo v termínu od 25. září 2014 do 28. září 2014.

Tabulka 9: Přehled zúčastněných dle pohlaví

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Chlapec	6	60,00
Dívka	9	40,00
Celkem	15	100,00

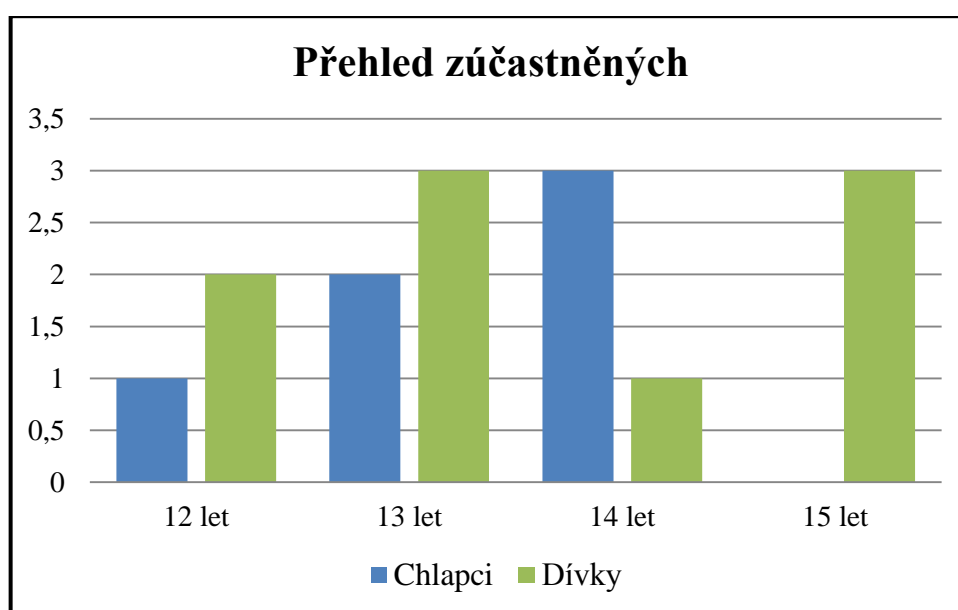


Graf 9: Přehled zúčastněných dle pohlaví

Z výše uvedených údajů v tabulce č. 9 a grafu č. 9 je zřejmé, že se pobytu zúčastnilo 9 dívek a 6 chlapců.

Tabulka 10: Přehled zúčastněných dle věku

	Chlapci	Dívky
12 let	1	2
13 let	2	3
14 let	3	1
15 let	0	3
Celkem	6	9



Graf 10: Přehled zúčastněných dle věku

V tabulce a grafu č. 10 jsou znázorněny rozdíly ve věku chlapců a dívek. Z tabulky je patrné, že 3 chlapci byli ve věku 14 let. Nejmenší počet chlapců bylo dvanáctiletých. Naopak největší zastoupení měly 13 leté a 15 leté dívky.

Soustředění se účastnilo patnáct dětí, dozor vykonávali čtyři dospělí ve složení dvou žen a dvou mužů. Jeden muž byl zaměstnán externě prostřednictvím dohody o provedení práce dle § 74–77 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Za jeho činnost mu byla sjednána odměna ve výši 2500 Kč.

Pobyt se uskutečnil v Penzionu U Lípy v Josefově Dole. Děti byly ubytovány ve dvou až třílůžkových pokojích dle pohlaví. Děti veškerý volný čas trávily venku při hrách, sportování a poznávání zajímavých míst. Program sestával z návštěvy Bobové dráhy v Janově nad Nisou, kde si měl každý možnost vyzkoušet dvakrát jízdu na

bobové dráze ve dvojici nebo sám. Následovala návštěva Jízdárny Dřevona v Hraběticích, kde měly děti možnost vyzkoušet si jízdu na koni a podívat se do mini zoologické na velblouda, pumu, papoušky a další zvířata. Největší zátěží byl pro děti celodenní cyklistický výlet po hřebenech Jizerských hor, kde si uvědomily sílu vlastní vůle, nutnost tolerance a spolupráce. Zapůjčení horských kol bylo zajištěno prostřednictvím firmy Ski Centrum Adler v Bedřichově. V rámci druhého celodenního výletu, tentokrát pěšího opět po krásách Jizerských hor, si děti vyzkoušely svou samostatnost a disciplínu.

Kromě hlavního programu se během celého pobytu hledělo i na dodržování pravidel správného stolování, slušného chování vůči dospělým a vůči sobě samotným. Součástí programu bylo také zajištění odborných přednášek pro děti, které byly zprostředkovány zdarma díky dobrým vztahům a dlouholeté spolupráci a vzájemné výpomoci jednotlivých subjektů. Jako první přijeli děti navštívit pracovníci Policie ČR - oddělení obecné kriminality Liberec s přednáškou na téma Kyberšikana a možné způsoby bránění se proti ní. Dále byla dětem předvedena názorná ukázka přepadení a zásahu psovodů z Městské policie Liberec. Poslední den přijel děti navštívit pracovník Centra psychologických služeb v Liberci, který si s dětmi zábavnou formou povídal o vztahových a výchovných problémech, řeč přišla i na téma šikany na základních školách, ale třeba i na pracovišti.

Mnohým dětem bylo nutné připomenout základy hygieny, což je také neméně důležitým bodem klasické sociální práce. Děti měly zaplněný veškerý čas po dobu čtyř dnů. Kromě hlavního programu pro ně byly připraveny hry individuální i skupinové. Během večerů měly možnost vyzkoušet si škálu sociálních her, při kterých získávaly nové prožitky a zkušenosti. Obohatily se o nové zkušenosti zvyšující jim sebedůvěru a sebehodnocení. Učily se přijímat zpětné reakce od kamarádů a cizích lidí, přestože nebyly vždy pouze pozitivní. Rozvinuly své schopnosti komunikovat a vyjadřovat se verbálně i neverbálně. Děti využívaly možnosti zapůjčení kolečkových bruslí, rády si zahrály i fotbal. Při odpočinku od náročného sportování se děti seznamovaly s novými výtvarnými technikami. Každý si vyrobil vlastní tričko technikou suchého batikování. Soustředění bylo koncipováno tak, aby byl co nejvíce využit veškerý čas a prostor. Cílem bylo předat dětem nové poznatky a ukázat jim, jak zúročit své vlastní dovednosti. Děti měly možnost na základě vlastní zkušenosti zjistit, kam sahají jejich fyzické

hranice. Okusily si opravdové radosti z úspěchu, který spočíval v setrvání a dokončení jednotlivých etap programu.

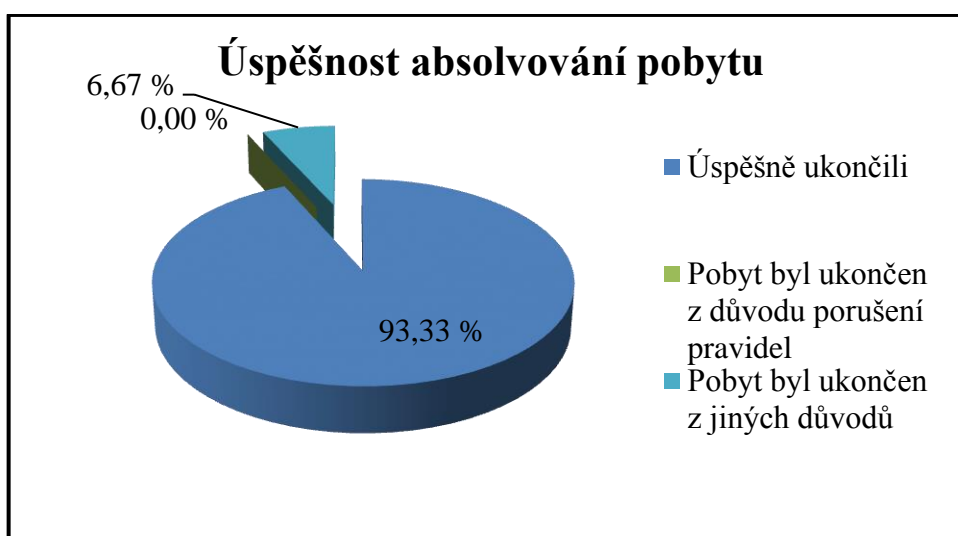
Při sestavování programu bylo pamatováno i na vhodný a pravidelný denní režim za předpokladu, že jej většina dětí doma příliš nedodrží. Názorná a praktická zkušenost společného stolování, včetně servírování, byla pro některé děti nová. V časovém harmonogramu bylo pamatováno na fáze vytváření skupiny a seznamování se s okolím, ale i mezi sebou. Přístup byl ke každému dítěti individuální, s ohledem na jeho osobní i rodinnou zátěž. Každý účastník byl veden k toleranci k ostatním a podřízení se společnému, jednotnému tempu. Během čtyř dnů se podařilo vytvořit mezi dětmi pěkné vztahy, které v mnoha případech přetrvaly i po návratu domů.

Informace o chování jednotlivých dětí byly po ukončení pobytu předány jednotlivým pracovnícím, které s rodinami spolupracují. Získané informace jsou velmi cennou složkou celkové sociální práce s rodinami. Díky pobytovým soustředěním se prohlubuje profesionální vztah s klienty. Možnost poznat chování dítěte v přirozeném prostředí a neomezit se pouze na kontakt v rámci pohovoru, zkvalitňuje výkon sociálně-právní ochrany dětí. Pracovníci tak lépe získávají klientovu důvěru a snadněji ho přesvědčí o dobrém úmyslu pomoci. Následné pozitivní výsledky se objevují jak v kontaktu s rodiči, tak i s dětmi. Děti se dokážou díky bližšímu vztahu s pracovníkem více otevřít a svěřit se svými problémy, současně jsou ochotnější přijímat jeho doporučení a rady. Dokáží samy vyhledat pracovníka, když potřebují pomoci. Úřad tak pro ně přestává být pouhou strohou kancelář a stává se místem, kde najdou někoho, kdo jim chce opravdu pomoci.

Následující tabulka a graf ukazují, kolik procent dětí absolvovalo sebezkušnostní sportovní pobyt až do konce.

Tabulka 11: Míra úspěšnosti absolvování pobytu

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Úspěšně ukončili	14	93,33
Pobyt byl ukončen z důvodu porušení pravidel	0	0,00
Pobyt byl ukončen z jiných důvodů	1	6,67
Celkem	15	100,00



Graf 11: Míra úspěšnosti absolvování pobytu

Z patnácti zúčastněných dětí úspěšně pobyt ukončilo čtrnáct. Jedna dívka se nemohla účastnit až do konce z důvodu nemoci. Žádnému dítěti nebyl ukončen pobyt ze strany pracovníků pro závažné porušení pravidel pobytu. Tabulka č. 11 a graf č. 11 znázorňují přehled úspěšnosti v procentech, přičemž 93,33 % dětí dokončilo pobyt řádně dle pravidel.

Závěr

Předložená bakalářská práce se zabývala tématem Prevence kriminality dětí a mládeže z pohledu kurátora pro mládež. V bakalářské práci nebyly tvořeny hypotézy. Cílem bylo vytvořit vhodný výchovně vzdělávací projekt zaměřený na cílovou skupinu dětí a mládeže, jež jsou v péči kurátora pro mládež. Cíl byl zvolen s ohledem na profesní zaměření autorky práce a na její postoj k této problematice.

Teoretická část se zabývala základním rozdělením typů prevence kriminality mládeže a možnostmi práce s danou cílovou skupinou. K vypracování teoretické části byla po prostudování použita dostupná odborná literatura a jiné uvedené zdroje.

V praktické části byla zvolena kvalitativní metoda dotazování a technika sběru dat pomocí dotazníku. Respondenty průzkumu byli klienti kurátora pro děti a mládež. Otázky v dotazníku byly tvořeny tak, aby byly dostatečně pochopitelné všem respondentům. Na základě dotazníku byly zjišťovány informace, které byly důležitou složkou pro vytvoření výchovně vzdělávacího projektu zaměřeného na snížení kriminálního chování a jednání dětí a mládeže. Získané údaje byly shrnuty a pro větší přehlednost rozděleny do tabulek a grafů s komentářem. Návratnost dotazníků byla 100,00 %.

Na základě dotazníků a pracovních zkušeností autorky byl vytvořen a následně realizován projekt nazvaný Sebezkušenostní sportovní soustředění. Pobyt byl uskutečněn v termínu od 25. září 2014 do 28. září 2014 v Penzionu „U Lípy“ v Josefově Dole. Zúčastnilo se jej 15 dětí ve věku 12–15 let, přičemž dívek bylo 9 a chlapců 6. Projekt byl tématicky zaměřen na vztahové a výchovné problémy, na téma šikana a kyberšikana. Dětem byly nabízeny různé formy a dostupné možnosti trávení volného času prostřednictvím různých her a výletů, ale i strukturovaného denního plánu.

Cíle programu bylo dosahováno prožíváním respektujícího vztahu, autentického zájmu o dítě, poskytováním prostoru pro jeho seberealizaci a nalézání identity, sdílením společných hodnot, pozitivních zpětných vazeb na základě aktivit a poskytováním prožitku smysluplnosti konání.

Primární prevence je nedílnou součástí práce kurátora pro děti a mládež. Přínos bakalářské práce vidí autorka především v nabídnutí další možnosti trávení volného času pro děti, jež jsou klienty kurátora pro děti a mládež. Informace, získané

o jednotlivých dětech během realizace projektu, jsou velmi cennou složkou komplexní sociální práce s rodinami. Díky pobytovým soustředěním se prohlubuje profesionální vztah s klienty, ale i možnost poznat chování dětí v jejich přirozeném prostředí. Velkým přínosem bakalářské práce je možnost jejího využití v jiných městech či regionech jako nástroje prevence kriminality dětí a mládeže.

Návrh opatření

Dotazníky, které byly vyplněny dětmi, které jsou v péči kurátora pro děti a mládež Magistrátu města Liberec, z 93,33 % potvrdily zájem o vytvoření výchovně vzdělávacího projektu.

Na základě výše uvedeného a následně rovněž realizovaného projektu prevence kriminality dětí a mládeže nazvaného Sebezkušenostní soustředění dětí bylo zjištěno, že tvorba a realizace tohoto projektu je velmi přínosná pro práci s klienty v jejich přirozeném prostředí.

Do projektu byly zapojeny děti, které jsou v péči kurátora pro děti a mládež dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Děti pocházející ze sociálně slabých, nepodnětných, dysfunkčních rodin ve věku 12–15 let, které mají výchovné problémy ve škole i doma, které se dopustily trestné činnosti či přestupků. Děti se zkušeností s přípravným trestním řízením, případně soudním jednáním dle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže.

Jednou z možností řešení dané problematiky by bylo zvýšení počtu sportovně zaměřených pobytů alespoň na dva během ročního cyklu, čímž by došlo k větší možnosti spolupráce s výše uvedenými dětmi, a tím by se prohloubila znalost jejich sociálního prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Díky dlouhodobému působení kurátora pro děti a mládež by tak došlo ke změně v sociálních zvycích nezletilých a mladistvých a k podrobnějšímu poznání důvodů problematiky, kterou je rodina zatížena.

Efektivní spolupráce s těmito dětmi by mohlo být dosaženo zapojením neziskových organizací a vznikem dlouhodobého projektu zaměřeného na danou cílovou skupinu dětí a mládeže, který by se svou formou podobal probačnímu programu. Tím by došlo k dlouhodobé spolupráci s dětmi a mládeží a ke kvalitní prevenci kriminality dětí a mládeže.

Seznam použitých zdrojů

ZÁKONY A NORMY

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi* [online]. 2000, částka 32 [vid. 13. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-101>

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. In: *Zákony pro lidi* [online]. 2006, částka 37 [vid. 13. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi* [online]. 2003, částka 79 [vid. 13. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. In: *Zákony pro lidi* [online]. 2000, částka 74 [vid. 13. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. In: *Zákony pro lidi* [online]. 1999, částka 111 [vid. 13. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

TIŠTĚNÉ MONOGRAFIE - KNIHY

BECHYŇOVÁ, V., 2012. *Případové konference*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0181-6.

BECHYŇOVÁ, V., KONVIČKOVÁ, M., 2011. *Sanace rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0031-4.

ČERNÍKOVÁ, V., a kol., 2008. *Sociální ochrana*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-138-0.

ČÍRTKOVÁ, L., 1998. *Kriminální psychologie*. 1. vyd. Praha: Eurounion. ISBN 80-85858-70-3.

DOLEJŠ, M., 2010. *Efektivní a včasná diagnostika rizikového chování u adolescentů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2462-6.

FISCHER S., ŠKODA, J., 2009. *Sociální patologie*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2781-3.

JEDLIČKA, R., a kol., 2004. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. 1. vyd. Praha: Themis. ISBN 80-7312-038-0.

MARTÍNEK, Z., 2009., *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2310-5.

MATOUŠEK, O., 2013. *Encyklopedie sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7.

MATOUŠEK, O., a kol., 2010. *Sociální práce v praxi*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-818-0.

MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A., 2011. *Mládež a delikvence*. 3. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-825-8.

MATOUŠKOVÁ, I., 2013. *Aplikovaná forenzní psychologie*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4580-0.

POKORNÝ, V., a kol., 2003. *Prevence sociálně patologických jevů*. 3. rozš. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky. ISBN 80-86568-04-0.

ROZUM, J., a kol., 2011. *Probační programy pro mladistvé*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-114-1.

TOMÁŠEK, J., 2010. *Úvod do kriminologie*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2982-4.

VÁGNEROVÁ, M., 2005. *Vývojová psychologie I*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0956-8.

ZOUBKOVÁ, I., 2002. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda: Aleš Čeněk. ISBN 80-86473-08-2.

TIŠTĚNÉ MONOGRAFIE – ČASOPISY, SBORNÍKY

BOKOVÁ, L., 2011. *Rodiče, děti a jejich problémy*. 1. vyd. Praha: Sdružení Linka bezpečí. ISBN 978-80-904920-0-4.

BUCHÁČKOVÁ, M., 2014. Socializační přístup v sociální práci s dětmi a mládeží v sociálně vyloučených lokalitách. *Sociální práce = Sociálna práca*, roč. 14, č. 2, s. 15–19. ISSN 1213-6204.

INTERNETOVÉ ZDROJE

BALADA, M. 2008. Základní principy při zpracování a podávání projektů. In: Centrum celoživotního vzdělávání Jezerka o.p.s. [online]. [vid. 13. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.ccvj.cz/UserFiles/File/euprolek/M3/zakladni-principy-pri-zpracovani-a-podavani-projektu-studijni-text.pdf?PHPSESSID=b2fd91af92c696b06f67c34a36e5becd>

Maják o.p.s.: Děti na rozcestí [online]. [vid. 11. 12. 2014]. Dostupné z: http://majakops.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=213:racek-pomaha-dtem-na-rozcesti&catid=1:aktuality

Ministerstvo vnitra České republiky: Prevence kriminality [online]. [vid. 11. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky: Republikový výbor pro prevenci kriminality [online]. [vid. 13. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/rvppk-republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx>

Prevence kriminality v České republice: Systém včasné intervence [online]. [vid. 11. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.prevencekriminality.cz/?hledej=syst%C3%A9m+v%C4%8Dasn%C3%A9+intervence&lang=cs>

Probační a mediační služba České republiky: Mladiství a děti [online]. [vid. 11. 12. 2014]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/mladistvi-a-deti/>

Rubikon centrum: Učební program mladiství [online]. [vid. 11. 12. 2014]. Dostupné z: <http://www.rubikoncentrum.cz/projekty.php?id=11&zpet=1>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník určený klientům, jež jsou v péči kurátora pro děti a mládež

Příloha č. 2 – Pozvánka na sportovní sebezkušenostní soustředění

Příloha č. 3 – Program

Příloha č. 1

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ – HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ KATEDRA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ A SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY

DOTAZNÍK

Dobrý den,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění krátkého dotazníku, který slouží jako podklad pro vypracování mé bakalářské práce a zkoumá, jakou efektivní a zábavnou formou bude tvořen výchovně vzdělávací pobyt, který bude pořádat Oddělení kurátorské činnosti Magistrátu města Liberec.

Děkuji.

Jsem: chlapec dívka

1. Dopustil/a jsi se někdy chování nebo jednání, které je podle tebe závadové nebo protiprávní?
 - a) ano
 - b) ne

2. V případě, že jsi v předchozí otázce odpověděl/a ano, jakého chování nebo jednání jsi se přímo dopustil/a?
 - a) zlobím doma rodiče
 - b) zlobím ve škole
 - c) nechodím záměrně do školy
 - d) dopustil/a jsem se trestné činnosti
 - e) dopustil/a jsem se přestupku
 - f) utíkám z domova
 - g) jiné.....

3. Zakroužkuj jednu nebo více odpovědí, jestli jsi někdy spolupracoval/a nebo dosud spolupracuješ s níže uvedenými odborníky.

- a) Probační a mediační služba České republiky
- b) Středisko výchovné péče
- c) Dětský diagnostický ústav
- d) Dětské psychiatrické oddělení
- e) Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
- f) Jiné.....

4. Jak dlouho docházíš ke kurátorovi pro děti a mládež?

- a) méně než jeden měsíc
- b) méně než jeden rok
- c) jeden rok
- d) dva a více let

5. Jak trávíš svůj volný čas?

- a) doma u televize
- b) doma u počítače
- c) venku s kamarády
- d) chodím do kroužku
- e) jiná
možnost.....

6. Absolvoval jsi někdy zájmový kroužek či sportovní pobyt?

- a) ano
- b) ne

7. Měl/a bys případně zájem zúčastnit se sportovního soustředění pořádaného oddělením kurátorské činnosti?

- a) ano
- b) ne

Pozvánka

na sebezkušenostní sportovní

soustředění dětí

pořádané Magistrátem města Liberec, odborem sociální péče, oddělením
kurátorské činnosti

které se bude konat ve dnech

25. - 28. září 2014

V Penzionu U Lípy v Josefově Dole

Během čtyř dnů si děti vyzkouší různé sportovní aktivity, výtvarné techniky, poznají nová místa a kamarády.

Sraz všech dětí je ve čtvrtek v 8:45 hodin před vlakovým nádražím v Liberci.

V neděli budou děti předány rodičům na stejném místě (vlakové nádraží v Liberci) v 14:40 hodin.

V případě zájmu je nutné odevzdat co nejrychleji vyplněnou a podepsanou závaznou přihlášku na oddělení kurátorské činnosti, tř. 1. Máje 108 (Budova bývalého Uranu u autobusového nádraží v Liberci), 1. patro, číslo dveří 12 u Simony Plamínkové, DiS.

Bližší informace Vám ochotně poskytneme na tel. čísle 485 244 836

PROGRAM

Sebezkušenostní sportovní soustředění

25. září - 28. září 2014

Penzion U Lípy - Josefův Důl

1. den

čtvrtek 25. září 2014

8:45	SRAZ NA VLAKOVÉM NÁDRAŽÍ V LIBERCI
9:22	PŘESUN DO PENZONU U LÍPY – JOSEFŮV DŮL
10:30	UBYTOVÁNÍ, SEZNÁMENÍ S PRAVIDLY POBYTU
12:00	OBĚD
14:00–17:00	PŘEDNÁŠKA PČR, PROCHÁZKA PO OKOLÍ
17:30	VEČEŘE
18:00–21:00	VÝTVARNÁ ČINNOST
21:00–21:30	PŘÍPRAVA NA VEČERKU
21:30	VEČERKA

PROGRAM

Sebezkušební sportovní soustředění

25. září - 28. září 2014

Penzion U Lípy - Josefův Důl

2. den

pátek 26. září 2014

7:30	BUDÍČEK
8:00	SNÍDANĚ
9:00–17:00	CELODENNÍ VÝLET SPOJENÝ S PROJÍŽDKOU NA KONÍCH
17:30	VEČEŘE
18:00–21:00	NÁVŠTĚVA ZÁSTUPCŮ MĚSTSKÉ POLICIE V LIBERCI, VÝTVARNÁ ČINNOST
21:00–21:30	PŘÍPRAVA NA VEČERKU
21:30	VEČERKA

PROGRAM

Sebezkušební sportovní soustředění

25. září - 28. září 2014

Penzion U Lípy - Josefův Důl

3. den

sobota 27. září 2014

7:30	BUDÍČEK
8:00	SNÍDANĚ
9:00–17:00	CELODENNÍ CYKLOVÝLET S NÁVŠTĚVOU BOBOVÉ DRÁHY V JANOVĚ NAD NISOU
17:30	VEČEŘE
18:00–21:00	VÝTVARNÁ ČINNOST, HRY (TÁBORÁK A OPÉKÁNÍ BUŘTŮ, V PŘÍPADĚ NEPŘÍZNIVÉHO POČASÍ DOTVÁŘENÍ VÝTVARNÉ TECHNIKY
21:00–21:30	PŘÍPRAVA NA VEČERKU
21:30	VEČERKA

PROGRAM

Sebezkušební sportovní soustředění

25. září - 28. září 2014

Penzion U Lípy - Josefův Důl

4. den

neděle 28. září 2014

8:00	BUDÍČEK
8:30	SNÍDANĚ
9:00-12:00	ODBORNÁ PŘEDNÁŠKA MGR. ŠOLCE, ÚKLID, BALENÍ VĚCÍ
12:00	OBĚD
12:30	VYHODNOCENÍ POBYTU, OCENĚNÍ VŠECH ZÚČASTNĚNÝCH, PŘESUN NA VLAK
13:37	ODJEZD DOMŮ
14:40	ROZCHOD NA VLAKOVÉM NÁDRAŽÍ V LIBERCI